

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Orální historie – soudobé dějiny

Bc. Jiří Lehnert

Krajský výbor KSČ Brno pod vedením Otto Šlinga

Diplomová práce

Praha 2020

Vedoucí práce: PhDr. Přemysl Houda, Ph.D

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Jiří Lehnert

Děkuji rodině, přátelům a kolegům v zaměstnání za podporu nejen při psaní této práce. Také bych chtěl poděkovat všem mým minulým i přítomným vyučujícím v čele s vedoucím diplomové práce PhDr. Přemyslem Houdou, Ph.D. za jejich trpělivost a cenné rady.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem regionálního fungování Komunistické strany Československa na krajské úrovni v prvních letech po konci druhé světové války. V tomto případě se konkrétně jedná o Krajský výbor KSČ v Brně, který v této době vedl jeho krajský tajemník Otto Šling. Šling byl v říjnu 1950 zatčen jako nepřítel strany a státu. Stal se poté klíčovou osobností v politickém monstrprocesu s vedoucím tajemníkem Komunistické strany Československa Rudolfem Slánským. Otto Šling byl bývalý interbrigadista z občanské války ve Španělsku, která probíhala v letech 1936 až 1939. Během druhé světové války působil tento komunistický politik židovského původu v zahraničním odboji ve Velké Británii. Tyto skutečnosti jistě přispěly k jeho zatčení v roce 1950 a jeho pozdějšímu odsouzení a popravě v roce 1952. Otto Šling byl jeden z prvních vyšších funkcionářů Komunistické strany, který se stal terčem politiky hledání „třídního nepřítele“ v komunistickém Československu. Nelidské brutální vyšetřování jeho osoby dalo podnět ke stíhání druhého muže v tehdejší KSČ a v Československu Rudolfa Slánského. Nicméně tato práce se věnuje zejména působení Šlinga v brněnské pobočce KSČ v letech 1945 až 1950 a současně se pokouší nalézt souvislosti se Šlingovou činností v krajském vedení Komunistické strany Československa v Brně až do jeho zatčení v říjnu 1950.

Klíčová slova

Otto Šling; Komunistická strana Československa; regionální politika; Krajský výbor KSČ; poválečné Československo

Abstract

This thesis deals with the regional functioning of the Communist Party of Czechoslovakia at the regional level in the first years after the end of the Second World War, specifically the Regional Committee of the Communist Party in Brno, which at that time was headed by the regional secretary Otto Šling. He was arrested in October 1950 as an enemy of the party and the state. He then became the key figure in the political process with Rudolf Slánský, the Communist Party's general secretary. Otto Šling was a former interbrigadist in the civil war in Spain in the period from 1936 to 1939. During the Second World War, this communist politician of Jewish descent participated in the Czechoslovak anti-nazi resistance movement in the Great Britain. These facts certainly contributed to his arrest in 1950 and his later condemnation and execution in 1952. Otto Šling was one of the first senior officials of the Communist Party to be a target of the policy of seeking "class enemies" in the Communist movement in Czechoslovakia. The inhuman brutal investigation of his person led to the prosecution of the second man in the Communist Party of Czechoslovakia, Rudolf Slánský. However, this work is primarily focused on Šling's activities in the Brno branch of the Communist Party between 1945 and 1950 in connection with his arrest. The thesis therefore tries to find connections between Šling's activities in the regional leadership of the Communist Party of Czechoslovakia in Brno and his arrest in October 1950.

Key words

Otto Šling; Communist Party of Czechoslovakia; regional politics; Regional Committee of the Communist Party; postwar Czechoslovakia

Obsah

1	Úvod.....	6
1.1	Krajské výbory KSČ.....	18
2	Osvobozené Brno.....	19
2.1	První schůze KSČ Brno po osvobození.....	19
2.2	Příjezd Švermové se Šlingem.....	22
2.3	Krajská konference.....	24
2.4	Počátky Šlingovy kádrové politiky.....	27
2.5	První stížnost aneb „staří“ proti „mladým“.....	29
3	Volební rok 1946.....	35
3.1	Úkoly strany v kraji.....	35
3.2	Stížnost uvnitř KV.....	36
3.3	Kritika KV nebo pochvala pro Šlinga?.....	38
3.4	Volební kandidátka.....	39
3.5	Strážci čistoty strany.....	40
4	Napětí v Národní frontě v roce 1947.....	45
4.1	Podivný posudek.....	45
4.2	Situace v KV.....	47
5	Převrat v roce 1948.....	50
5.1	Sedláková aféra.....	51
5.2	Opět František Smetana.....	53
6	Hledání nového třídního nepřítele v roce 1949.....	57
6.1	Šling si vyřizuje účty.....	58
7	Šlingův konec v roce 1950.....	61
7.1	Začátek konce.....	61
7.2	Stále nespokojené Blansko.....	64
7.3	Ubr – zrádce tajemníka.....	67
8	Závěr.....	70
9	Prameny.....	75
10	Literatura.....	75

1 Úvod

Při osvobození Československa od nacistů na jaře 1945 se začaly na osvobozeném území etablovat oficiální regionální organizace Komunistické strany Československa (dále jen KSČ). Největší město Moravy Brno nebylo výjimkou. Po příchodu Rudé armády v něm byla koncem dubna 1945 obnovena krajská organizace KSČ, resp. Krajský výbor KSČ. Do jeho čela byl zvolen Otto Šling, který strávil na pomyslném vrcholu brněnského Krajského výboru KSČ pět let.

V této diplomové práci se pokusím zrekonstruovat chod Krajského výboru Komunistické strany Československa v Brně právě v době působení Otto Šlinga ve funkci jeho tajemníka. Šling vedl brněnský Krajský výbor KSČ v období tzv. Třetí republiky a krátkému období po únoru 1948 až do jeho zatčení v roce 1950. Zaměřím se tedy na fungování krajské organizace KSČ v etapě převratných poválečných změn a procesu sovětizace v Československu. Konkrétně se pokusím identifikovat vztahy uvnitř této krajské organizace KSČ zejména spojené s osobou Otto Šlinga, Ten se totiž počátkem 50. let stal jednou z ústředních postav politického procesu s vysokými představiteli KSČ v čele s Rudolfem Slánským. Byl současně jedním z prvních vysoce postavených komunistických funkcionářů v Československu, kteří byli v rámci politických procesů zatčeni.

Výpovědi Otto Šlinga byly velmi důležité pro „odhalení“ prvního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského. Komunistická strana se totiž podle sovětského vzoru po tom, co se zbavila svých opozičních či reakčních politických protivníků, zaměřila do vlastních řad, kde se měla v úmyslu zbavit eventuálních (spíše mnohdy imaginárních) vyznavačů titoismu, trockismu, nacionalismu či sionismu. Otto Šling díky své osobní historii, tedy účasti u interbrigád ve Španělsku, válečnému působení v Londýně a svému židovskému původu zapadal do vícera těchto šablon. Nicméně jakou roli při Šlingově zatčení mohly hrát jeho politické aktivity v KV KSČ Brno nebo obecně v tamější regionální politice?

Důvodem volby tohoto tématu bylo mimo jiné i to, že zatčení Otto Šlinga neznamenal pouze zlom v politických procesech s vrcholnými politiky v Československu odsouzenými vlastní komunistickou stranou, ale také předznamenalo další centralizaci tehdejšího československého zřízení. Odstranění tak výrazné politické osobnosti, jakou byl Otto Šling, znamenalo také oslabení pozic Krajského výboru KSČ v Brně na úkor pražského mocenského centra. Další příčinou oslabení pozic KV KSČ v Brně byla i skutečnost, že v jihomoravské metropoli neměla Komunistická strana tak silné pozice mezi občany vzhledem k tomu, že zde v roce 1946 nevyhrála volby, obdobně jako v dalších jihomoravských městech.

Přičteme-li k tomu Šlingovy ambice, aby se Brno stalo „československým Leningradem“ a zřejmě také jeho motivace podílet se osobně či zprostředkovaně na vedení československého státu respektive Komunistické strany v mocenském centru v Praze, tak mohla být krajská organizace z pohledu Ústředního výboru KSČ pod jeho vedením relativně nespolehlivá. Obdobně komunisté po volbách v roce 1946 oslabovali slovenské správní orgány a také Komunistickou stranu Slovenska, která byla podřízenou složkou KSČ, tzv. Třetí pražskou dohodou z roku 1946 či ústavou z roku 1948. Centralismus byl konec konců znakem všech totalitních režimů včetně toho ve Stalinově Sovětském svazu, kde se také sovětský vůdce zbavil například „leningradské kliky“ po smrti Andreje Ždanova v roce 1948. Poslední čistka v nejvyšších stranických a státních patrech Sovětského svazu¹ nepochybně oslabil leningradskou organizaci komunistické partaje VKS (b) a stvrdila její podřízenost moskevskému vedení. Nicméně je otázkou, zda se opravdu Šlingovo vedení krajské buňky KSČ v Brně nějakým zásadním způsobem lišilo od ostatních krajů nebo regionů nebo se stal brněnský tajemník obětí politických procesů z důvodu, že se typologicky hodil do role „třídního nepřítele“.

Téma práce jsem si vybral také proto, že na krajské organizace a jejich fungování není brán v literatuře takový zřetel a to obzvlášť ve spojení s jejich možným napojením na represe s politickým či ideologickým podtextem v Československu především koncem 40. a v 50. letech minulého století. Rekonstrukce dění na KV KSČ v Brně pod vedením Otto Šlinga může také dosvědčit, do jaké míry se dodržoval demokratický centralismus na krajské a regionální úrovni. Vyšetřování Otto Šlinga také vedlo k jednomu z nejvýznamnějších procesů s představiteli z vysokých pater komunistických stranických vedení v zemích východního bloku po druhé světové válce, tedy s Rudolfem Slánským. Proto je potřeba na tento moment

¹CHLEVNJUK, Oleg Vital'jevič. *Stalin: nový životopis*. 1. vyd., Praha: Paseka, 2016, str. 313.

historie nahlédnout i z perspektivy krajské organizace strany, ze které byl Šling vybrán do role obětního beránka a zároveň klíčového svědka při přeorientování vyšetřování na stranické špičky v čele s Rudolfem Slánským.

Cílem práce tedy je pokusit se zrekonstruovat chod Krajského výboru KSČ v Brně pod vedením Otto Šlinga. Tedy pokusit se zodpovědět otázky týkající se politického působení Otto Šlinga v krajské organizaci Komunistické strany Československa v Brně až do jeho zatčení v roce 1950. Například jakým způsobem přijali brněnští komunističtí představitelé dosazení Otto Šlinga do vedoucí funkce v KV KSČ, když vlastně nepocházel ani z Brna a za války působil v Londýně? Mohl si Šling za svého působení znepřátelit některého ze členů KV KSČ Brno či z jiných regionálních organizací strany? Kdyby ano, mohl tento fakt ovlivnit Šlingovo zatčení či vyšetřování? Nebo se jednalo jen o rozhodnutí z vyšších míst a dění na KV KSČ nemělo s motivy vykonstruování případu Otto Šlinga potažmo Rudolfa Slánského nic společného?

Při zpracování této práce se budu zčásti opírat o sekundární prameny, tedy odbornou literaturu. Nicméně se pokusím využívat zejména přímou metodu, tedy o analýzu primárních pramenů. Zejména budu čerpat z pramenů archivního charakteru, ale také z memoárů pamětníků tehdejších událostí či z dobových článků denního tisku. K analýze primárních pramenů využiji metody deduktivní s diachronním přístupem a také mimo pramenných znalostí.

Diplomovou práci jsem chronologicky rozdělil do šesti hlavních částí vymezenými kalendářními lety 1945 až 1950, obdobně jako to dělal při archivaci svých zápisů Krajský výbor KSČ v Brně. V první části nazvané *Osvobozené Brno* se tedy pokusím analyzovat dění uvnitř KV KSČ v Brně po osvobození tohoto města v roce 1945. Tedy dobu znovu obnovení Krajského výboru KSČ v Brně a také začátku působení Otto Šlinga v jihomoravské metropoli. V druhé kapitole *Volební rok 1946* se budu věnovat dalšímu vývoji v KV KSČ, který vedl k upevnování Šlingových pozic v Jihomoravském kraji. Rok 1946 byl rovněž pro Komunistickou stranu Československa velice důležitý z hlediska prvních poválečných parlamentních voleb, které ovlivňovaly také situaci v Brně. Ve třetí části s názvem *Napětí v Národní frontě v roce 1947* se budu zabývat Šlingovou změnou postavení v brněnském KV KSČ, které se měnilo také částečně v závislosti na radikalizaci komunistické strategie v Národní frontě. Čtvrtá kapitola *Převrat v roce 1948* bude pojednávat o dění v brněnském KV KSČ na pozadí převratných změn československých dějin v roce 1948. Pokusím se zde

nalézt změny, které mohly přijít právě po únoru 1948 na krajské či regionální úrovni. V páté části diplomové práce *Hledání nového třídního nepřítele v roce 1949* se zaměřím na události, které byly ovlivněny zejména děním v mezinárodním komunistickém hnutí. Tyto spočívaly v hledání nového třídního nepřítele uvnitř Komunistické strany Československa. V poslední kapitole *Šlingův konec v roce 1950* se budu zabírat situacemi v KV KSČ, které bezprostředně předcházely Šlingovu zatčení.

Významnými prameny v této práci budou archivní materiály z Moravského zemského archivu v Brně (MZA), především fond KSČ - krajský výbor, Brno.² V tomto fondu se nacházejí zápisy z plén Krajského výboru KSČ Brno a rovněž ze schůzí jeho předsednictva, ale také z výročních krajských konferencí krajské organizace strany. Pro zpracování této práce jsem vybral z této provenience archiválie, které vznikly v období 1945-1950, tedy do Šlingova zadržení.

Písemné záznamy z plén KV KSČ Brno však nemusí být vždy kompletní. Jednalo se o oficiální výstup těchto schůzí a není proto vyloučeno, že se mohlo diskutovat i mimo záznam. Toto se mohlo týkat např. neplánovaných či „živelných“ projevů členů strany, které se zrovna nemusely hodit do oficiálního stanoviska KV KSČ nebo strany jako celku. Toto ovlivnění zápisu také mohlo záviset, zda šlo o první poválečné měsíce či o období po únoru 1948. Tyto schůze byly také často zapisovány jen heslovitě nebo dokonce těsnopisem a důležitou roli tedy také hrála technická stránka věci. Také proto se v nich někdy hůře orientuje bez základních znalostí tehdejších poměrů v Brně a v celém Československu.

Tyto schůze také mohly být už jen jakýmsi oficiálním vyvrcholením například zákulisních rozhodnutí či domluv. O tom může svědčit tehdejší ideologický jazyk, který při těchto plénech jejich účastníci užívali například při typické kritice či sebekritice jednotlivých členů KV KSČ. Pokud došlo k této kritice nebo sebekritice, tak většinou už předem byl znám výsledek opatření, které měly nedostatky v práci jednotlivých členů eliminovat či dokonce některé členy KV KSČ odstranit. I když je tento pramen ovlivněn ideologickým projevem zúčastněných, neznamena to, že by tento pramen neměl svou výpovědní hodnotu. Právě třeba i projevy sebekritiky a kritiky mohou ukázat, jakým směrem se tehdejší politika KV KSČ v personálních záležitostech ubírala.

Zajímavým pramenem jsou také zápisy ze schůzí Předsednictva KV KSČ Brno. Tyto dokumenty jsou lépe zpracovávány (většinou dle jednotné formy) a byly zřejmě často

²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560).

přepisovány zpětně, což mohlo naskytnout další příležitost k možné stranické autocenzuře. Jsou ve většině případů napsány strojově v celých větách a rozděleny do bodů schůze. Tyto aspekty ulehčují práci s tímto pramenem. Prakticky skoro na každém z těchto plén se řešila kádrová politika v kraji od nejnižších stranických pater, a to výjimečně k i těm nejvyšším. Bohužel ve fondu chybí dokumenty Předsednictva KV KSČ z roku 1945.

Vzhledem k obsahu některých zapsaných projevů nespokojených členů krajské organizace KSČ se Šlingovým vedením není důvod se domnívat, že by docházelo k nějaké autocenzuře při zápisu. Spíše k ní docházelo přímo ze strany Šlingových odpůrců, kteří se odmítali projevit na schůzích plén KV či jeho Předsednictva a obrátili se se svou kritikou přímo na stranické vedení. Činili tak často zřejmě z toho důvodu, že Šlingův vliv v KV a v jeho Předsednictvu byl zejména v letech 1947 až 1949 dosti značný. Nemohli tedy očekávat, že by byly jejich prosby vyslyšeny.

Pokud jde o krajské konference KSČ, tak o prvních třech, tedy z let 1945-1947, se zřejmě nedochoval nebo nebyl ani pořízen zápis. V Moravském zemském archivu se nacházejí pouze oficiální brožurky, které vyšly k příležitosti uskutečnění těchto akcí. U dalších let už jsou dostupné kratší či delší zápisy. Tento pramen by mohl být na první pohled přínosnější z toho hlediska, že se těchto konferencí účastnilo mnohem více lidí, kteří se mohli nějakým způsobem projevit. To znamená, že se komunistickému vedení mohly hůř kontrolovat tyto projevy. Nicméně je otázkou, zda se tyto prohlášení nebo třeba jen nějaké nespoutané náznaky nespokojenosti mohly dostat do formálního zápisu z těchto setkání nebo zda z něj nemohly být zpětně vyňaty. Ovšem podstatnou součástí krajských konferencí byl také jejich slavnostní formální ráz. Proto na nich ani často nemohl vzniknout prostor k nějaké prospěšné diskusi. Nicméně stejně jako u zasedání KV může být důležitá i formální ideologická rétorika také u konferencí pro rekonstrukci dění krajské komunistické organizace v Brně.

U předchozích pramenů také záleží, v jakém období stranické schůze respektive konference probíhaly. Například mohl být rozdíl před únorem 1948, kdy se KSČ tvářila navenek i dovnitř jako demokratická strana, která potřebovala rozšiřovat svou členskou základnu. Po únoru 1948 se zase KSČ snažila stabilizovat a rozšiřovat svou moc a to jistě platilo i uvnitř mezi jejími členy. Také tato skutečnost může být důvodem, proč zápisy z prvních poválečných konferencí schází.

Pro čerpání informací o průběhu krajských konferencí, u nichž chybí zápisy, použijí články z deníku *Rovnost*.³ Jednalo se o oficiální tiskovinu Komunistické strany Československa na jižní Moravě. Tudíž tento deník při podávání zpráv z krajských konferencí spíše glorifikoval práci KSČ v kraji. Jednalo se tedy o klasickou ideologickou terminologii KSČ. Nicméně základní data o konferencích (například počty delegátů, zprávy o referátech jednotlivých funkcionářů či o volbách do nejvyšších orgánů KV apod.) lze bez větších obav o objektivitě čerpat. Tento deník použijí také k získání jiných informací například týkající se kádrové politiky strany v kraji.

Dalším významným pramenem v této práci budou archiválie z provenience Archivu bezpečnostních složek České republiky, který shromažďuje a obstarává materiály, které vytvořil aparát bývalých bezpečnostních složek v Československu. Především se pokusím analyzovat archiválie z fondu Ministerstva národní bezpečnosti. Zřejmě nejdůležitějším pramenem z tohoto fondu je vyšetřovací spis k osobě Otto Šlinga.⁴ S ohledem na povahu dokumentů, které se při vyšetřování Šlingova případu stávají podkladem pro správní řízení, je důležité upozornit na to, že při jejich posuzování nelze provést prostou recepci faktů bez přihlídnutí ke kritice historického pramene. Vyšetřování Šlingova či jiných obdobných případů vykazuje znaky, které jsou charakteristické pro vykonstruovaný soudní proces mj. postulování trestných činů, dezinterpretace výpovědi obviněných, a dále stylistická úprava výslechových protokolů obviněných osob ze strany orgánů činných v trestním řízení. Proto je zapotřebí mít na paměti, že výše uvedené okolnosti ovlivnily objektivitu sdělených informací ve výpovědích vyšetřovaných osob i objektivitu následného soudního líčení.

Při práci s vyšetřovacími spisy bývalé Státní bezpečnosti je třeba si uvědomit, z jakých typů dokumentů se daný vyšetřovací spis skládá. Většinou se jedná o hlavní svazek, podsvazky a operativní podsvazky. Hlavní svazek („Spis státně bezpečnostního vyšetřování“, někdy „Osobní spis“ nebo „Skupinový spis“) se zapůjčoval soudům a prokuraturám. Většinou podle toho také byl přizpůsoben jejich obsah. Neobsahoval tajné informace, agenturní zprávy apod. Většinou se do něj vkládaly „policejní fotografie vyšetřovaného, tzv. trojčlenka, návrh na zatčení, rozkaz k zatčení, případně popis zadržení, protokoly o osobní a domovní prohlídce, seznam zabavených věcí, žádost o uvalené vazby, poté zápisy o různých služebních úkonech, posudky a zprávy znalců, jedna shrnující výpověď, ve které vyšetřovaný popisuje svoji „trestnou činnost“, podle představ vyšetřovatelů, včetně přiloženého životopisu,

³*Rovnost: list sociálních demokratů českých*. Brno: J. Opletal, 1885-1928,1945-2001.

⁴ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti (MNB), sign MNB 10, vyšetřovací spis k osobě Otto Šlinga.

protokol o konfrontaci, zápis o ukončení vyšetřování a eskortě do vězení. Jedná-li se o spis na jednu osobu, obsahuje ještě trestní oznámení, žalobu, protokoly o hlavním líčení i odvolání, rozsudek, případně odvolání, nástup trestu, změny ve výkonu, trestu, obnovená zřízení z pozdějších let, rozhodnutí o rehabilitaci.“⁵

Podsvazky byly zavedeny většinou k jednotlivým osobám a byly do nich často zařazené dokumenty, které Státní bezpečnost nechtěla předávat dál. Většinou se skládaly z výslechových protokolů či zápisů. Na jejich základě vznikl závěrečný shrnující zápis.⁶ Často podsvazky obsahovaly zabavenou korespondenci a další dokumenty týkající se vyšetřování. V případě Šlingova vyšetřovacího spisu se jedná o stovky či spíše tisíce dopisů, vlastnoručně psaných poznámek, dokumentů z chodu Krajského výboru a vůbec celého aparátu KSČ, podniků v kraji, fotografií, brožurek, materiálů z Velké Británie apod.

Výpovědi obviněných byly v tomto období velice často získávané pod fyzickým či psychickým nátlakem ze strany vyšetřovatelů. Jejich spolehlivost jako objektivního pramene je tedy velmi nízká. Často byly také výslechy uskutečněny několik let po vyšetřovaných událostech. V případě vyšetřování Šlingových předválečných aktivit se mohlo jednat například o 10 let. V případě této práce mě zejména zajímá období od května roku 1945 po říjen roku 1950. Proces se „Slánským a jeho skupinou“, tedy také Šlingem, probíhal na podzim roku 1952. Tedy se leckdy jedná o časový odstup mezi výpovědí a samotnými událostmi minimálně sedmi let. To znamená, že i když by výslechy nebyly prováděny pod psychickým či fyzickým nátlakem ze strany Státní bezpečnosti, tak by se přesto nejednalo o zcela přesný pramen. V případě Šlinga se ovšem jednalo opravdu o velmi kruté a brutální výslechy.⁷

Nicméně některé informace v nich mohou mít pro tuto práci výpovědní hodnotu. Může se jednat například o upřesnění místních či časových reálií, které by vyšetřovatelům pro fingování politického procesu měly zapadat do jejich jinak často vykonstruované mozaiky. Ty měly být postaveny pro jejich důvěryhodnost na reálných v té době obecně známých faktech. Vyšetřovatelé StB v době vyšetřování Šlingova případu ve většině případů výslechové protokoly nejdříve měli předkládat svým nadřízeným pro kontrolu nebo doplnění informací. Až poté měly být předkládány vyslychaným k souhlasu a podpisu. Vyšetřovatelé měli také

⁵ŠVOBODA, Libor. *Vyšetřovací spis Státní bezpečnosti* In: DOUŠEK, Roman a kol. *Archivní prameny v etnologickém výzkumu* I. Vyd. 1., Brno: Masarykova univerzita, 2014. Etnologické příručky; 6., str. 177-198.

⁶Tamtéž. Str. 177-198.

⁷ DOUBEK, Bohumil. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Str. 74-75.

dostávat instrukce z vyšších míst a od sovětských poradců, na co se zaměřit. Výslechy Otto Šlinga byly vedeny podle předem připravených scénářů.⁸ Tudíž konstrukci a přípravě tohoto „případu“ se přikládá velký význam. V té době obecně známé ověřitelné skutečnosti v protokolech by tedy neměly být ve většině případů smyšlené. Obzvláště, když přihlédneme k tomu, že zápisy o výsleších byly většinou přikládány k hlavnímu svazku vyšetřovacích spisů, které se předkládaly k soudům často jako jeden z hlavních důkazů politických procesů.

Operativní podsvazky sloužily k potřebám Státní bezpečnosti při vyšetřování a nepředkládaly se k soudům. Obsahovaly například záznamy komunikace mezi příslušníky bezpečnostních složek, metody vyšetřování či dokonce samotných výslechů, agenturní zprávy agentů či informátorů Státní bezpečnosti, postoje, udání či výpovědi některých zúčastněných. Bývají v nich tedy trošku odlišné údaje než v hlavních vyšetřovacích svazcích. Z hlediska rekonstrukce dění na KV KSČ v Brně pod vedením Otto Šlinga mohou tedy operativní podsvazky „cennějším“ pramenem, mohou vyjasnit některé vztahy mezi jednotlivými členy komunistické pobočky.

I když analýza samotného soudního procesu a vyšetřování Otto Šlinga není hlavním cílem této práce, tak vyšetřovací spisy a jejich podsvazky mohou obsahovat zásadní informace z dění v KV KSČ Brno před Šlingovým zatčením. Mohou také blíže objasnit možné důvody Šlingova zatčení vyplývající právě z vývoje v brněnské pobočce komunistické strany.

Vyšetřovací spis k osobě brněnského krajského tajemníka je značně obsáhlý. Je to dané tím, že se jednalo o velice závažný případ z pohledu Komunistické strany Československa. Přispěla k tomu také délka vyšetřování Otto Šlinga, respektive Rudolfa Slánského, která odpovídala právě důležitosti tohoto případu. Vyšetřovací proces Šlingovy osoby trval od zatčení po vykonání rozsudku více jak dva roky. Díky tomuto rozsahu vyšetřovacího spisu není v mých badatelských silách projít a hlavně pročíst stránku po stránce. Z tohoto důvodu jsem se rozhodl, že se budu orientovat v daném spisu dle seznamů dokumentů (popřípadě osob), které vytvořila při jejich ukládání Státní bezpečnost. Zaměřovat se budu zejména na písemnosti typu korespondence mezi straníky, stížnosti na Otto Šlinga, kádrové posudky apod.

⁸DOUBEK, Bohumil. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Str. 66.

Tyto dokumenty vybírala Státní bezpečnost pro účely inscenování politického procesu se Slánským, tedy v tomto konkrétním případě se Šlingem. Nicméně nejednalo se jen o dokumenty, které by nějakým způsobem hanily pověst Otto Šlinga. Byly mezi nimi také například písemné materiály, ve kterých se naopak o Šlingovi mluvilo v pozitivním slova smyslu, ovšem zároveň ho spojovaly například s Rudolfem Slánským. Bylo tomu například při odpovědi Rudolfa Slánského na kádrový posudek osoby Otto Šlinga ze dne 28. května 1947, který vznikl na popud tří brněnských poslanců dne 4. května 1947. Tuto kádrovou zprávu, která hodnotila z části Šlinga negativně, Slánský odmítl přijmout za oficiální stanovisko strany. Z tohoto hlediska se tato písemnost jeví jako kladné hodnocení Šlinga ze strany Slánského. Státní bezpečnost tyto dokumenty použila jako důkaz propojení Slánského se Šlingem za účelem konspirace.⁹

V této práci se budu opírat také o sekundární prameny v podobě odborné literatury. Historií Komunistické strany Československa, politickými procesy se zabýval jako jeden z prvních historiků soudobých dějiny po revoluci v roce 1989 Karel Kaplan. Ten stál vlastně na počátku porevolučních soudobých dějin v Československu a jeho přínosem také bylo, že znal struktury KSČ z vlastní zkušenosti, když působil jako pracovník stranického aparátu v období 50. a 60. let minulého století.

Od tohoto autora použiji například publikaci *Pět kapitol o únoru*¹⁰, která se zabývá lidově demokratickým režimem po konci druhé světové války a nástupem komunistického systému vlády jedné strany v Československu. Kaplan tak v této monografii činí pomocí analýzy práce komunistických agentů v nekomunistických politických stranách, vývoje v bezpečnostních složkách, zákulisních tahů a mezinárodních souvislostí.

Jednou z řady Kaplanových prací, ze které také budu čerpat, se také zabývá zejména komunistickým nástupem k moci v roce 1948 a dalšími faktory tohoto období. Kaplan jí nazval *Nekrvavá revoluce*. Tato publikace se oproti té předešlé zaměřuje však především na samotné události v Národní frontě v poválečných letech, komunistickým vypořádáním jejich odpůrců po převratu v roce 1948.¹¹

⁹ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 5, Fotokopie kádrového posudku Otto Šlinga ze dne 4. 5. 1947 a dopisu Rudolfa Slánského ze dne 28. května 1947.

¹⁰KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. Brno: Doplněk, 1997.

¹¹KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1993. Archiv.

Další kaplanovou publikací, kterou ve své práci použiji, nese název *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*.¹² Tato práce je věnovaná politickému procesu s Rudolfem Slánským a dalšími jeho údajnými spolupíklenci. Mezi nimi nechyběl ani Otto Šling, kterému se Kaplan v jedné kapitole této knihy věnuje.

Tématem krajských či regionálních organizací KSČ na jižní Moravě se zabýval také historik Václav Kaška ve svých pracích. Já využiji jeho monografii *Neukáznění a neangažovaní: Disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948-1952*.¹³ Problematikou Krajského výboru KSČ a osobou Otto Šlinga se zabývá historik Radek Slabotinský ve své práci *Otto Šling – pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*.¹⁴ Tato práce mi bude nápomocna k identifikování některých konfliktů souvisejících s osobou Šlinga v rámci KV KSČ, ovšem pokusím se tyto situace více rozebrat. Slabotinský se v této práci spíše soustřeďuje na osobu samotného Šlinga než na vývoj organizační jednotky KSČ v jihomoravském kraji. Neklade takový důraz na příčiny problémů okolo Šlinga a jeho působení na jižní Moravě.

Regionální politikou na Brněnsku se věnuje také David Kovařík ve své stati *Krajský akční výbor Národní fronty v Brně a jeho role při upevňování komunistického režimu na jižní Moravě v roce 1948*.¹⁵ Tento odborný článek popisuje zejména nástup komunistického režimu především z pohledu Národní fronty a fungování Krajského akčního výboru Národní fronty v Brně. Nicméně toto téma je již nad rámec mé práce a použiji ho spíše k doplnění dílčích informací.

Osobou Otto Šlinga a především jeho propagandistickými akcemi na jižní Moravě se zabývá český historik Jiří Pernes v článku *Mládež vede Brno. Otto Šling a jeho brněnská kariéra (1945-1950)*.¹⁶

Pro seznámení s některými brněnskými osobnostmi komunistického hnutí využiji knihu *Šli před námi: životopisné medailónky zasloužilých předválečných členů Komunistické strany*

¹²KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha: Mladá fronta, 1992. Archiv.

¹³KAŠKA, Václav. *Neukáznění a neangažovaní: disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948-1952*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014.

¹⁴SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Sv. 4, 2005, str. 177-198.

¹⁵KOVAŘÍK, David. *Krajský akční výbor Národní fronty v Brně a jeho role při upevňování komunistického režimu na jižní Moravě v roce 1948*. In: *1948: únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2011, str. 103-110.

¹⁶PERNES, Jiří. *Mládež vede Brno. Otto Šling a jeho brněnská kariéra (1945-1950)*. In: *Soudobé dějiny*. Roč. 11, č. 3 (2004), str. 45-60.

*Československa v Jihomoravském kraji.*¹⁷ Tuto publikaci napsali historici Otakar Franěk a Taťána Drybčáková. Zejména Franěk se v období normalizace věnoval lokální historii jižní Moravy a dějinám KSČ. Kniha vyšla v roce 1981 zřejmě na objednávku Komunistické strany. Nicméně jsou dobrým zdrojem základních faktů o komunistických představitelích na jižní Moravě první poloviny 20. století.

V této práci budu také čerpat informace z memoárů Marie Švermové s příznačným názvem *Vzpomínky*.¹⁸ Tato významná funkcionářka KSČ, manželka Jana Švermy, politická vězenkyně a také signatářka Charty 77 začala spolu se svou rodinou, které svůj životní příběh původně jen vyprávěla, sepsovat své paměti již koncem 70. let. Tedy v době, kdy již byla podepsána pod prohlášením Charty 77. Přesto tato si významná kritička komunistického režimu zachovala některé utopické představy o spravedlivé komunistické společnosti z mládí. Ovšem s vědomím toho, jakým zločinným způsobem nejen českoslovenští a sovětsí soudruhé tyto myšlenky prosazovali. K tomuto subjektivnímu pohledu je třeba přihlídnout při čerpání z těchto memoárů. A také na to, že se události popisované v této knize staly několik desítek let před jejím napsáním.

V práci také užiji výpověď jednoho zřejmě nejznámějších vyšetřovatelů Státní bezpečnosti Bohumila Doubka z poúnorového období 50. let, který mimo jiné vyslyšel také Otto Šlinga. Doubkovou svědectví vzniklo z důvodu vyšetřování jeho osoby v polovině 50. let kvůli hrubým metodám, které on sám používal při vyšetřování obviněných z politických „zločinů“. Tento dokument publikoval již výše zmíněný historik Karel Kaplan v roce 2002 v knize *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*.¹⁹

Pro upřesnění některých zásad fungování hierarchie aparátu Komunistické strany Československa a jejího organizačního řádu využiji *Organizační řád schválený slučovacími sjezdy KSČ v říjnu – listopadu 1921* a *Organizační řád schválený VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946*.²⁰ Tyto dokumenty, kterými se měla Komunistická strana Československa v daných obdobích řídit, byly schváleny na výše zmíněných stranických řádných sjezdech.

¹⁷FRANĚK, Otakar a Taťána DRYBČÁKOVÁ. *Šli před námi: životopisné medailónky zaslužilých předválečných členů Komunistické strany Československa v Jihomoravském kraji*. 1. vyd., Brno: Blok, 1981.

¹⁸ŠVERMOVÁ, Marie. *Vzpomínky*. Praha: Futura, 2008.

¹⁹DOUBEK, Bohumil. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002.

²⁰*Organizační řády schválené XIII. sjezdem čs. sociálně demokratické strany (levice) v září 1920, slučovacími sjezdy KSČ v říjnu-listopadu 1921, VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946*. 1. vyd. Praha: Rudé právo, 1955. Vysoká stranická škola při ÚV KSČ. Studijní materiály katedry výstavby strany.

Dále budu čerpat z práce *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci* česko-francouzského historika Jacquese Rupnika. Tento odborník na střední a východní Evropu řadu let vyučuje na západních univerzitách. Tato jeho kniha vyšla poprvé v roce 1981 ve Francii. Byla tudíž napsaná bez přístupu k pramenům, které se zpřístupnily po sametové revoluci v roce 1989. Práce je ovšem přehledným a stručným zdrojem o vývoji Komunistické strany Československa před převratem v únoru 1948.²¹

Další publikací použiji knihu českého historika Michala Pehra *Zápas o nové Československo*.²² Tato práce analyzuje dění a politický vývoj v období tzv. Třetí republiky. Pro mou práci jsou v ní důležité zejména pasáže věnující se politickému zápasu mezi stranami především ve volbách v roce 1946.

Pro získání základních informací týkající se osoby Otto Šlinga využiji práci kolektivu autorů vedeného Petrem Anevem a Matějem Bílým s názvem *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921-1989)*. Tato kniha obsahuje krátké životopisné informace k významným představitelům Ústředního výboru Komunistické strany Československa z let 1921 až 1989.²³

Jednou z dalších prací, kterou v práci upotřebím, je kolektivní monografie českých historiků Jiřího Vykoukala, Bohuslava Litery a Miroslava Tejchmana *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku: 1944-1989*.²⁴ Jedná se o první český ucelený přehled politického vývoje ve východním bloku ve druhé polovině 20. století.

²¹RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Vyd. v tomto překladu 1. Praha: Academia, 2002.

²²PEHR, Michal. *Zápas o nové Československo 1939-1946: válečné představy a poválečná realita*. Praha: NLN, 2011. Knižnice Dějin a současnosti.

²³ANEV, Petr a Matěj BÍLÝ. *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921-1989)*. Praha: Academia, 2018.

²⁴VYKOUKAL, Jiří, Miroslav TEJCHMAN a Bohuslav LITERA. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku: 1944-1989*. Praha: Libri, 2000. Historická řada.

1.1 Krajské výbory KSČ

Nejdříve je záhodno seznámit se s termínem „krajský výbor“. Vůbec označení „kraj“ v tehdejší poválečném Československu státní správa vlastně oficiálně nepoužívala. Podle ústavního dekretu prezidenta republiky č. 11/44 Úř. věst. o obnovení právního pořádku ze dne 3. srpna 1944 měly zůstat v platnosti všechny zákony vydané před 29. zářím 1938. Tedy po osvobození Československa se v českých zemích obnovilo zemské zřízení, tedy země Česká a Moravskoslezská (k tomu ostravská expozitura ZNV Brno). V těch byly správními orgány zemské národní výbory (ZNV). Krajské zřízení prosadili komunisté v roce 1949 (dle zákona č. 280/1948 Sb.). Byly tedy zrušeny zemské výbory. V českých zemích vzniklo třináct krajů, mezi nimi byl také Brněnský.²⁵

Výjimkou ve správním uspořádání před rokem 1949 byly volby roku 1946, kdy byly české země rozděleny z rozhodnutí Ministerstva vnitra do devatenácti volebních krajů. Mezi nimi bylo také Brno. Do tohoto volebního kraje spadaly tato města a okolní části: Boskovice, Brno-město, Brno-venkov, Hustopeče, Nové Město na Moravě, Mikulov, Tišnov, Moravská Třebová a Vyškov. Pod brněnský Krajský výbor v rámci KSČ také spadal volební kraj Jihlava, tedy Moravské Budějovice, Dačice, Jihlava, Moravský Krumlov, Velké Meziříčí, Třebíč a Znojmo. Toto rozdělení nebylo totožné s reformou správních územních celků z roku 1948.²⁶

Krajské výbory Komunistické strany Československa byly tedy v prvních čtyřech poválečných letech, stejně jako před druhou světovou válkou, čistě její organizační jednotkou. Definice tohoto stranického útvaru se objevila již v Organizačním řádu schváleném slučovacím sjezdem KSČ v roce 1921: „*Veškeré místní organizace v obvodu kraje soustředěné tvoří organizaci krajskou. Hranice kraje upraveny jsou podle průmyslových území, poměrů komunikačních, podle důležitosti a síly organizační.*“²⁷ V roce 1946 byla Organizačním řádu krajská organizace definována takto: „*Krajskou organizaci tvoří všechny okresní organizace v hranicích, určených Ústředním výborem.*“ Dle stranických pravidel z roku 1946 byla nejvyšším orgánem krajské organizace krajská konference, která měla být

²⁵HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan a DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. 1. vyd., Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. str. 421 a 432-447.

²⁶*Volební kraje stanoveny*. In: *Rovnost: list Komunistické strany Československa na Moravě*. Brno. č. 68, dne 21. března 1946; MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 28, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 24. dubna 1946.

²⁷*Organizační řády schválené XIII. sjezdem čs. sociálně demokratické strany (levice) v září 1920, slučovacím sjezdem KSČ v říjnu-listopadu 1921, VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946*. Str. 27.

svolána krajským výborem nejméně jednou za rok. Krajská konference měla mimo jiné za úkol vyslechnout a schvalovat zprávy krajského výboru a revisní komise, volí krajský výbor, předsednictvo a krajského tajemníka (navrženého ústředním výborem, viz níže). Krajský výbor je nejvyšším orgánem v období mezi konferencemi. Je de facto výkonným orgánem krajské organizace.²⁸

2 Osvobozené Brno

2.1 První schůze KSČ Brno po osvobození

Většinu československého území v roce 1945 osvobozovala sovětská Rudá armáda. Vzápětí na osvobozeném území začaly vznikat správní orgány v podobě Národních výborů. Zároveň se také v těchto svobodných regionech započala obnovovat síť regionálních buněk Komunistické strany Československa, případně Slovenska. Město Brno bylo osvobozeno dne 26. dubna 1945. Mezi tím měl Otto Šling v lednu 1945 opustit londýnský exil a přesunout se na Slovensko jako sekretář lékařské výpravy exilového Ministerstva sociální péče. Nicméně se od této delegace měl oddělit a vydat se do Moskvy, kde se nacházelo exilové vedení KSČ. To poté mělo rozhodnout o jeho zařazení do nejvyšší funkce Krajského výboru KSČ v Brněnském kraji.²⁹ O svém budoucím jmenování do funkce krajského tajemníka v Brně se měl Šling údajně dozvědět od Rudolfa Slánského v dubnu 1945 v Košicích. Slánský měl Šlinga vyzvat, aby se již začal připravovat do nové funkce. Z toho důvodu se měl Šling v Košicích účastnit chodu sekretariátu strany a postupně se zapracovávat.³⁰

První schůze Krajského výboru KSČ Brno se uskutečnila hned čtyři dny po osvobození jihomoravské metropole, tedy dne 30. dubna 1945. Šling se ještě této schůze neúčastnil. Nicméně na území Moravy se spolu se skupinou vedenou Marií Švermovou pohyboval již v době, kdy ještě probíhalo osvobozování jihomoravského hlavního města. Do Brna se však

²⁸*Organizační řády schválené XIII. sjezdem čs. sociálně demokratické strany (levice) v září 1920, slučovacími sjezdy KSČ v říjnu-listopadu 1921, VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946.* Str. 46-47.

²⁹ANEV, Petr a Matěj BÍLÝ. *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921-1989)*. Str. 387.

³⁰ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 3, Zápis o výpovědi Otty Šlinga ze dne 10. ledna 1952.

zřejmě dostal se svými společníky v čele se Švermovou až několik dní po první schůzi KV KSČ. Cestu osvobozenou moravskou krajinou komplikovaly vojenské operace, přesuny Rudé armády a také zajatých Němců. Dokonce se měl Šling s Andy Horalem dostat u Kunovic pod přímou palbu. Rovněž zakládání místních organizací KSČ a Národních výborů nebylo v moravských městech, které projeli po cestě do Brna, bez komplikací. Komunistická delegace musela agitovat a vysvětlovat politiku KSČ a Košické vlády a také pomáhat v daných místech organizovat politickou reprezentaci ve výše zmíněných orgánech.³¹

Prvního poválečného zasedání KV KSČ se účastnili zejména členové „ilegálního výboru“ – Alois Záhajský, Adolf Klofáč, Vladimír Lenc, Bohumír Rosický, Petr Zounek, Josef Dočekal a další. Tedy straníci, kteří měli být politicky aktivní i v době nacistické okupace v „druhém“ výboru komunistické strany v Brně poté, co byl „první“ rozprášen Gestapem.³² Odbojová činnost této komunistické reprezentace měla trvat již poslední rok a půl německé okupace.³³ Dále se tohoto zasedání účastnili další straníci, především členové Národního výboru pro Velké Brno – Jiří Kroha, František Píšek, Růžena Dubová, Vladimír Matula, ale také zástupci z dalších městských částí (např. Jaroslav Beneš, Vladimír Říha z Židenic, Karel Smiták a Josef Růža z Juliánova, Jan Vašíček z Líšně a další).³⁴

Na této první schůzi byl zvolen Petr Zounek do funkce předsedy KV KSČ Brno. Stěžejním bodem programu byla otázka rozšiřování členstva strany, mimo jiné ve spojení s ilegální aktivitou straníků či případných nových členů.³⁵ K tomu je také třeba říci, že z daleka ne všichni straníci byli za Protektorátu aktivní proti okupantům. Také proto se na prvním zasedání KV objevili názory, že ilegalita nemusí zaručovat efektivní práci pro komunistické hnutí. Objevil se návrh počítající s tím, že členy strany by se její aspiranti, kteří se neúčastnili odbojové činnosti, stali až po uplynutí zkušební půl roční lhůty. Naopak byly také názory, jak uvedl jeden z přisedlících Jiří Kroha: *„Ilegální práce je sice doklad aktivity, není však ještě dokladem, že někdo je komunistou. Nezapomeňte, že tu ještě není kádr komunistů, který tu má být. Za nějaký čas přijede množství lidí – soudruhů a budou se ptát, co my jsme tu připravili.“* Nakonec v této otázce bylo usneseno, že pro přihlášení do KSČ na jižní Moravě, musí být

³¹ŠVERMOVÁ, Marie. *Vzpomínky*. Str. 192-198.

³²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 30. dubna 1945.

³³Tamtéž.

³⁴Tamtéž.

³⁵Tamtéž.

hlásící se osoba doporučena dvěma členy strany. Zároveň se řešili některé prohřešky z války již stálých členů.³⁶

Tento bod mohl mít zásadní vliv na vnímání příchodu Otto Šlinga do nejvyšších stranických funkcí v Brněnském kraji. Ten se sice za války podílel na válečném úsilí především tím, že se staral o uprchlíky ve Velké Británii. Ovšem z pohledu straníků, kteří byli aktivní v ilegality v Brně, těžko srovnávat odbojovou činnost v tehdejší Protektorátu a v relativně bezpečném londýnském exilu. Rovněž skutečnost, že Šling působil většinu války v Londýně a ne v Moskvě, mohlo mezi brněnskými členy KSČ vyvolávat jisté pochybnosti či nedůvěru. I když v roce 1945 se ještě oslavovalo vítězství nad nacisty jako společné úsilí všech Spojenců a komunisticky protizápadní propaganda ještě nebyla plně zaktivována, tak přece jen osoba Šlinga mohla vyvolávat nedůvěru. Pro mnoho starších komunistů však Velká Británie znamenala stále kapitalistický stát a také zrádce z Mnichova. Šling také po většinu války chyběl uprostřed nejdůležitějšího dění ve vedení KSČ v Moskvě. Jeho odbojové zásluhy tak mohly být vnímány především komunisty z domácího odboje při nejmenším za spekulativní. Z pohledu komunistů se přece všechna důležitá rozhodnutí pro porážku Třetí říše uskutečnila v Sovětském svazu.

Na této první schůzi po osvobození jihomoravské metropole se také zvolil tzv. dočasný výkonný výbor KSČ Brno. Ten se skládal z dvanácti členů. S dočasným předsedou KV Františkem Zounkem v něm dále byli Josef Dočekal, Karel Smítal, Vladimír Lenc, Miroslav Rosický, Josef Růža, Jaroslav Beneš, Věra Víšková, Jan Vašíček, Křivonožková, Růža Dubová a Jan Žáček. Také se projednávaly návrhy týkajících se založení odborových organizací, podchycení starých členů strany a německé otázky.³⁷

³⁶MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 30. dubna 1945.

³⁷Tamtéž.

2.2 Příjezd Švermové se Šlingem

Na druhém plénu KV KSČ Brno, které se konalo dne 3. května 1945, se již objevila Marie Švermová také s Ottou Šlingem. Vdova po komunistickém činovníkovi a také odbojáři Janu Švermovi se s delegací dostavila do Brna po cestě z Moskvy.³⁸ Švermová se Šlingem, jak jsem již výše zmínil, měli následovat v těsném závěsu Rudou armádu na osvobozeném území Slovenska s dalšími komunistickými funkcionáři. Konečnou Šlingovou zastávkou bylo právě Brno, kde na nařízení nejvyššího vedení KSČ zůstal.³⁹ Do řídicích stranických pater patřila také právě Švermová, která v nich během války působila v Moskvě. Tento fakt poté měl mít určitý vliv na kariéru Otto Šlinga.⁴⁰ S Marií Švermovou měl být Šling blízký přítel. Dokonce se spekulovalo, že spolu měli mít utajovaný intimní vztah.⁴¹ O jejich poměru se pak nejvíce mluvilo po jejich zatčení počátkem 50. let, kdy se tato informace také objevila mimo jiné při oficiálním vyšetřování osoby Otto Šlinga Státní bezpečností.

Druhá schůze byla ovšem vlastně oficiálním přijetím Švermové a její delegace. V podstatě nejdůležitějším bodem schůze byl proslov Švermové, která promluvila o celorepublikových problémech (např. zřizování Národních výborů, slovenská otázka, potrestání Němců a kolaborantů, politické strany apod.). Nicméně se také měla vyjádřit k otázce přijímání nových členů strany v souvislosti s jejich odbojovými zásluhami. Švermová uvedla, že by se měli přijímat lidé, kteří se osvědčili za okupace. Zároveň se však měla vyslovit pro získání podpory od co „nejširší lidové vrstvy“. Švermová se současně navrhovala zrušení zkušební lhůty pro nové členy strany s tím, že by se tito kandidáti měli přezkoušet. Ovšem ze zápisu z této schůze nevyplývá, co by tohle přezkoušení mělo obsahovat. Na této schůzi bylo také rozhodnuto o vydávání stranického deníku Rovnost.⁴²

Nicméně tyto skutečnosti předznamenávaly, že získávání co nejvíce voličů a členů je prioritou KSČ. U členstva to tedy mohlo značit přijímání bez ohlížení se na jejich aktivní či pasivní počínání za Protektorátu nebo jejich dřívější politickou orientaci. Jednalo se tehdy

³⁸MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 30. dubna 1945.

³⁹KAŠKA, Václav. *Neukáznění a neangažovaní: disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948-1952*. Str. 459.

⁴⁰ANEV, Petr a Matěj BÍLÝ. *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921-1989)*. Praha: Academia, 2018, str. 387.

⁴¹KAŠKA, Václav. *Neukáznění a neangažovaní: disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948-1952*. Str. 160.

⁴²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 30. dubna 1945.

o běžnou praxi komunistů v celé Evropě. Leckdy se tak do komunistických stran mohli dostat také lidé, kteří mohli být více „smířlivý“ s nacistickým režimem. Každopádně tímto vyjádřením Švermová také mohla chtít naznačit, že také do vyšších míst Krajského výboru v Brně může být dosažen člověk, který se nemusel zrovna „osvědčit“ v dobách okupace v domácím odboji.

Otto Šling se měl poprvé uvést na schůzi KV KSČ Brno svým příspěvkem k otázce organizace a sjednocení mládeže.⁴³ K samotné organizaci Krajského výboru strany v Brně se zatím Šling na tomto setkání krajských představitelů oficiálně nevyjádřil. Marie Švermová pro něj nejspíše chtěla nejdříve připravit pozice mezi brněnskými činovníky KV KSČ. O tom, že se Šling stane nejvýznamnějším představitelem strany na jižní Moravě, mělo být totiž rozhodnuto již v Moskvě. Pravděpodobně také za přispění Švermové, se kterou měl Šling minimálně velmi dobré vztahy.⁴⁴

Poté co se Marie Švermová dozvěděla, že je Praha osvobozena, tak se do ní okamžitě vydala. Na tento okamžik totiž netrpělivě čekala již od března 1939. Švermová měla nechat z její delegace v Brně právě Šlinga, Josefa Štětka a Karlu Pfeirovou. Ta měla Šlinga znát z londýnského exilu a měla se také přimlouvát za jeho dosazení do funkce prozatímního krajského tajemníka.⁴⁵

Na schůzi Krajského výboru, která se konala dne 8. května 1945, bylo zvoleno nové předsednictvo, které nahradilo dočasný výkonný výbor. Předsedou KV KSČ v Brně tedy zvolen Konrád Hloušek, místopředsedou se stal Karel Smítal a organizačním sekretářem strany Vladimír Lenc. Do užšího vedení KV KSČ se dále dostali Vladimír Matula, František Píšek, František Zounek a další. Dále byla ustanovena Kádrová komise v obsazení: Hloušek, Dočekal a další. Vedle ní také Revisní komise ve složení: František Smetana a spolu s dalšími straníky.⁴⁶ Dle historika Radka Slabotinského měl být Šling před touto schůzí v Brně členem tzv. čestného předsednictva KV KSČ.⁴⁷ Dle mého názoru byl spíše čestným členem, již výše zmíněného, tzv. dočasného výkonného výboru KV KSČ Brno, který byl schválen již na prvním zasedání brněnských komunistů na krajské úrovni dne 30. dubna 1945. Šling byl zřejmě na

⁴³MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 30. dubna 1945.

⁴⁴KAŠKA, Václav. *Neukáznění a neangažovaní: disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948-1952*. Str. 160.

⁴⁵ŠVERMOVÁ, Marie. *Vzpomínky*. Str. 201.

⁴⁶MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 8. května 1945.

⁴⁷SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 178.

popud Švermové a vyšších stranických míst do tohoto výboru tímto způsobem dosazen. V zápisu o schůzi KV KSČ ze dne 8. května 1945 nepíše nic o zvolení Šlinga do jakékoli krajské stranické funkce. Nicméně od následujícího dne však měl začít vykonávat pozici dočasného Krajského tajemníka, což měl sdělit ve výpovědi při vyšetřování své osoby v říjnu 1952. Tuto pozici, kterou získal díky nařízení nejvyšších míst KSČ, měl později obhajovat na První krajské konferenci KSČ v Brně.⁴⁸

Šling měl poté na plénech KV především referáty týkající se zejména celkové linie či směřování celé komunistické strany v Československu v různých oblastech. Jako například na jednání KV ze dne 11. května 1945, kde měl referát právě o souhrnné politice komunistické strany, ale také další o utváření místní samosprávy, tedy okresních Národních výborů.⁴⁹ Nebo například dne 9. července 1945, kdy Šling na schůzi hovořil o politice strany v národně - osvobozeneckých hnutích.⁵⁰

2.3 Krajská konference

Tento referát měl Otto Šling už jako řádně zvolený zástupce KV KSČ v Brně. Ve dnech 30. června a 1. července 1945 totiž proběhla I. krajská konference KSČ. Z ní se bohužel nedochoval či nebyl pořízen písemný záznam jejího průběhu.⁵¹ Nicméně o průběhu I. krajské konference informoval deník *Rovnost*. Mělo se jí účastnit na dva tisíce dvě stě delegátů z komunistických organizací měst, obcí a také závodů. Účastníků konference mohlo být dle slov napsaných v *Rovnosti* jednou tolik, kdyby v Brně v té době stál větší konferenční sál. Stovky lidí mělo stát jen dveřmi Mramorového sálu Zemského domu.⁵²

Dochoval se však záznam o tom, že druhý den tohoto setkání komunistů na jižní Moravě byl zvolen Krajský výbor KSČ v Brně. Ten se skládal z padesáti tří členů, často zástupců

⁴⁸ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 3, Zápis o výpovědi Otty Šlinga ze dne 9. října 1952.

⁴⁹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 11. května 1945.

⁵⁰MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 9. července 1945.

⁵¹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 1, inv. j. 1, I. krajská konference KSČ, konaná ve dnech 30. června až 1. července 1945.

⁵²*První svobodné sněmování komunistů*. In: *Rovnost: list Komunistické strany Československa na Moravě*. Brno. č. 46, dne 1. července 1945.

okresní nebo podnikových složek KSČ. Mezi nimi se objevila již zmíněná jména z nejužšího vedení KSČ v Brně jako Hloušek, Smítal, Lenc, Ubr a další. Především byl však do KV vybrán také Otto Šling.⁵³ Ten zde měl být také potvrzen ve funkci krajského tajemníka.⁵⁴ Deník *Rovnost* o volbě nového krajského výboru referoval takto: „*Stejně jednomyslně byl zvolen nový padesátičlenný krajský výbor v čele s předsedou soudruhem Kapounem a místopředsedou soudruhem Juranem. Ve výboru jsou vedle brněnských pracovníků i pracovníci všech okresů.*“⁵⁵

Otázkou je, jakým způsobem a jestli vůbec mohl získat relativně po krátkém čase mandát na zvolení do KV KSČ. Dle dochovaných fotografií z Krajské konference komunistické strany v roce 1945 se jí účastnili také členové nejvyššího vedení KSČ v Československu v čele Klementem Gottwaldem.⁵⁶ Na sněmu vystoupila se svým referátem také Marie Švermová.⁵⁷

Účast nejvyšších představitelů mělo jistě vliv na volbu Šlinga na Konferenci do KV KSČ a hlavně také do křesla krajského tajemníka v Brně. Zvolení Šlinga měla být spíše tedy pouhým formálním potvrzením rozhodnutí nejvyšších představitelů Komunistické strany Československa z jejich moskevské anabáze. Takže se jedná o typický příklad demokratického centralismu. Nicméně je zajímavé, že se to dělo tak krátce po válce. Tedy v období, kdy se KSČ tvářila jako demokratická strana v systému tehdejší Národní fronty. To mělo sloužit zejména k získávání nových členů, respektive většího vlivu a moci. Právě pro nábor nových straníků a voličů nemohla strana prosazovat tak tvrdě a viditelně vnitrostranickou politiku demokratického centralismu⁵⁸ jako před válkou nebo po roce 1948.

⁵³MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 1, inv. j. 1, I. krajská konference KSČ, konaná ve dnech 30. června až 1. července 1945.

⁵⁴ ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 3, Zápis o výpovědi Otty Šlinga ze dne 9. října 1952.

⁵⁵*Přehledka práce KSČ na Brněnsku*. In: *Rovnost: list Komunistické strany Československa na Moravě*. Brno. č. 47, dne 3. července 1945.

⁵⁶MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 1, inv. j. 1, První krajská konference KSČ, konaná ve dnech 30. června až 1. července 1945.

⁵⁷*Přehledka práce KSČ na Brněnsku*. In: *Rovnost: list Komunistické strany Československa na Moravě*. Brno. č. 47, dne 3. července 1945.

⁵⁸Definici demokratického centralismu komunisté mimo jiné zveřejnili v Organizačním řádu Komunistické strany Československa z roku 1949. Všechny stranické orgány měly být voleny ze zdola nahoru. Tyto zvolené orgány se měly zároveň zodpovídat organizacím, které je volily a rovněž výše postaveným orgánům. Vnitrostranická demokracie měla zároveň zaručovat každému členu „svobodně a věcně jednat ve stranických organizacích o všech otázkách politiky strany“. Nicméně také tato definice říkala: „Všechna usnesení vyšších stranických orgánů jsou závazná pro každou nižší organizaci a každého člena strany i kandidáta“ a zároveň „Každá organizace, každý člen strany i kandidát se podrobuje vědomě stranické kázní.“ Tudíž každý člen musel poslouchat nařízení z vyšších míst, což se často projevilo při volbách do orgánů či funkcí uvnitř KSČ.

Nicméně v případě rozhodování o nejvyšších místech, jako v případě Šlinga, se zásady hierarchie stranické poslušnosti také v této době spíše dodržovaly. Když k tomu přičteme, že již „zasloužilí“ straníci nejen v Brně kladli důraz především na domácí válečné a stranické zásluhy, tak by při spravedlivé volbě nemuselo být vůbec jisté, že by byl Šling vůbec zvolen do KV natož do křesla krajského tajemníka. Pokud by Šling nebyl konferencí schválen za člena KV, respektive za krajského tajemníka, tak by ho poté Ústřední výbor KSČ do těchto funkcionářských míst v brněnské KSČ jen těžko prosazoval. Nejvyšší vedení strany tedy muselo dát na odiv podporu Otto Šlingovi. Dalším momentem bylo určitě prosazování Šlinga ze strany Švermové při její přítomnosti v Brně začátkem května 1945.

Podle Švermové měl však být Šling původně Krajským tajemníkem v Brně jen na přechodnou dobu před jeho volbou na I. krajské konferenci. Samotný Šling neměl chtít zůstat v Brně na delší období. Nicméně měl být navržen do funkce právě Předsednictvem KV KSČ (mezi nimi Matula a Píšek). Na tento podnět měl Šling zůstat v Brně.⁵⁹ Nicméně se mi jeví jako velice nepravděpodobně, že by se Šlingem v Brně nepočítalo nejvyšší vedení KSČ dlouhodobě. Také si dle mého názoru do toho vedení Ústředního výboru KSČ nenechalo moc mluvit ani od samotného Šlinga. Navíc v roce 1946 vyšel Organizační řád Komunistické strany Československa, který byl schválen na VIII. řádném sjezdu uskutečněném v březnu 1946. V tomto řádu je již jasně uvedeno, že Ústřední výbor KSČ navrhuje vedoucí krajské tajemníky a krajská konference ho potvrzuje.⁶⁰ To sice nevylučuje i jiné návrhy, ovšem již k výše zmíněnému demokratickému centralismu je jasné, kdo měl mít ve většině případů hlavní slovo při volbě do těchto funkcí. Postup při výběru krajského tajemníka také potvrzuje ve svém životopise František Smetana. Ten se stal vedoucím krajským tajemníkem v Brně z rozhodnutí nejvyššího vedení Komunistické strany Československa již v květnu 1925.⁶¹ Tudíž dosazování do funkce vedoucího krajského tajemníka vedením KSČ nebylo nic nového.

Organizační řády schválené XIII. sjezdem čs. sociálně demokratické strany (levice) v září 1920, slučovací sjezdem KSČ v říjnu-listopadu 1921, VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946. Str. 40.

⁵⁹ŠVERMOVÁ, Marie. *Vzpomínky*. Str. 254.

⁶⁰*Organizační řády schválené XIII. sjezdem čs. sociálně demokratické strany (levice) v září 1920, slučovací sjezdem KSČ v říjnu-listopadu 1921, VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946.* Str. 47.

⁶¹ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 8, „Výňatek“ ze životopisu Františka Smetany ze dne 31. srpna 1948.

2.4 Počátky Šlingovy kádrové politiky

Po svém potvrzení ve funkci Krajského tajemníka KV KSČ Šling začal podle Švermové prosazovat zejména mladší členy strany v rámci vedení její krajské pobočky v Brně. Tito mladší komunisté se měli více ztotožňovat s novou politikou KSČ po válce než její předváleční starší straníci.⁶² Šling chápal, že pro poválečné obnovení republiky po všech směrech je důležitá spolupráce všech politických stran Národní fronty.⁶³ Jistě také pochopil, že obraz komunistické strany jako vůdčího a sjednocujícího prvku uvnitř tohoto koaličního uskupení v těžkých časech národní obnovy jí zaručí další přízeň československých občanů. Také z toho důvodu spíše vkládal svou důvěru do mladších členů strany, kteří chápali nastalou situaci v politickém aktuálním dění obdobně. Mezi podobně smýšlející straníky se řadili například Josef Juran, Josef Kapoun, František Píšek, Bohumil Hochman, Jaromír Kvis, Květa (Růžena) Dubová anebo Antonín Černoch.⁶⁴ Na příkladech Josefa Kapouna s Josefa Jurana je ovšem patrně, že nutnost spolupráce si neuvědomovali pouze mladší členové strany. Kapoun byl jedním ze zakládajících členů KSČ v Brně, kde byl již tehdy zvolen do krajského výboru. V tom působil až do roku 1938. Juran zase byl jedním ze spoluzakladatelů KSČ v Rosicích, kde byl za stranu již v roce 1923 zvolen do tamějšího obecního zastupitelstva.⁶⁵ Jednalo se tedy o zasloužilé straníky, kteří zřejmě také pochopili, že v nastalé situaci lze jedinečně (prozatímní) spoluprací mezi stranami napříč Národní frontou postupně dosáhnout vítězství komunistů.

Šling měl tedy opravdu začít dosazovat či doporučovat své lidi na místa sekretářů KV KSČ v Brně prakticky bezprostředně po svém zvolení na I. konferenci do funkce vedoucího krajského tajemníka. Měl tak například činit prostřednictvím Marie Švermové, o čemž svědčí její dopis ze dne 9. července 1945 adresovaný Rudolfu Slánskému. V něm Švermová doporučuje Pavla Josefa, Ludvika Poláka a Knesla povolát na stranickou práci v Sekretariátu KV KSČ v Brně.⁶⁶ Jednalo se osoby, které v době války působily v západní emigraci. Podle vlastnoručních poznámek Otto Šlinga z roku 1945 se mělo jednat o „soudruhy“, kteří měli být

⁶²ŠVERMOVÁ, Marie. *Vzpomínky*. Str. 253.

⁶³SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 178.

⁶⁴Tamtéž. Str. 178-179.

⁶⁵FRANĚK, Otakar a Tařana DRYBČÁKOVÁ. *Šli před námi: životopisné medailónky zasloužilých předválečných členů Komunistické strany Československa v Jihomoravském kraji*. Str. 37- 40.

⁶⁶ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 5, Fotokopie dopisu Marie Švermové adresovaný R. Slánskému ze dne 9. července 1945.

přijati na jeho doporučení.⁶⁷ Také Šling se v dopise adresovaném Slánskému ze dne 14. září 1945 domáhá zařazení Pavla Josefa do stranických struktur v Brně. V tomto listě se také na Slánského obrací ve věci dosazení Dr. Korce do funkce ředitele v pensijním ústavu v Brně a také delegování Gustava Riedla do prozatímního Národního shromáždění, aby zastupoval moravskou část Socialistického svazu mládeže a Junáka pro Moravu.⁶⁸

Výše zmíněné dokumenty později využila Státní bezpečnost při vyšetřování Šlinga po jeho zatčení v roce 1950 s tím, že ho obvinili z dosazování „maloburžoazních živlů“ do stranického aparátu na významná místa kvůli údajnému sabotování hospodářství na jižní Moravě.⁶⁹ Také tyto dokumenty nasvědčují tomu, že pokud chtěl Šling někoho dosadit do funkcí na místní úrovni, tak se mohl v některých případech obrátit na Slánského, Švermovou, popřípadě někoho dalšího z nejvyššího vedení strany. Tímto mohl obcházet případnou nelibost ze strany jeho spolustraníků z Krajského výboru Komunistické strany. Šlingovy vazby zejména na Švermovou mohly být tedy pro jeho politický postup v tomto směru velmi důležité.

Šlingovi se jmenování „jeho“ lidí do různých funkcí v rámci Krajského výboru v Brně nevyplatilo a bylo při vyšetřování jeho osoby zneužito pro prokázání jeho údajného provinění. Nicméně dosazování vlastních lidí nebylo ničím novým ve stranické hierarchii. Dokonce se tak děje se i v dnešní politice či v soukromém sektoru. To znamená, že Šling těmito kroky nečinil nic neobvyklého. Potřeboval si upevnit svoji pozici na jižní Moravě dosazením lidí, kterým důvěřoval a které ve výše uvedených příkladech často zřejmě znal z britské emigrace v období války. Také to může nasvědčovat tomu, že Šling se nespolehal na „zasloužilé“ moravské straníky, protože některými z nich nemusel být přijat zrovna s nadšením. Zároveň tím, že prosazoval nové kádry v kraji, tak si „staré“ členy mohl znepřátelit. Šling samozřejmě dosazoval „své“ lidi do různých funkcí po celou dobu jeho působení v Brně.

⁶⁷ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 5, Šlingovy vlastnoruční poznámky z roku 1945.

⁶⁸ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 5, Šlingův dopis adresovaný R. Slánskému ze dne 14. září 1945.

⁶⁹ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 4, Protokol o výpovědi Otto Šlinga ze dne 16. září 1952.

2.5 První stížnost aneb „staří“ proti „mladým“

Již na podzim roku 1945 museli členové Krajského výboru řešit jednu výtku k jejich dosavadní stranické práci. Ta zároveň směřovala také přímo na osobu Otto Šlinga, který se při návštěvě dvou představitelů OV KSC z Juliánova neměl dostatečně věnovat jejich problémům. Tato záležitost se měla řešit již na schůzích místních organizace KSC v Juliánově.⁷⁰ Pro členy Krajského výboru se jednalo o velice vážnou situaci, jelikož tato stížnost se projednávala na plénu při účasti předsedy KSC Klementa Gottwalda konaném dne 7. listopadu 1945. Tím kdo přišel s touto kritikou poměrů v jihomoravském KV, byl člen Městského výboru KSC v Brně František Smetana a OV KSC v Juliánově Ludvík Uhlíř.⁷¹

František Smetana, který již na počátku 20. století v roce 1907 byl kandidátem ve volbách do Říšského sněmu za sociální demokracii. Smetana působil v KSC od jejich počátků.⁷² Po skončení V. kongresu Komunistické internacionály v roce 1924 se stal zastáncem tzv. bolševizace KSC. Ta měla Komunistickou stranu zbavit „pravicových úchylek“ a více radikalizovat ve prospěch proletariátu.⁷³ Smetana se měl v té době postavit proti krajskému tajemníkovi z Českých Budějovic J. Grosmanovi a zejména proti pravice orientovanému (v rámci KSC) členovi Ústředního výboru Bubníkovi. Ten byl v roce 1925 z KSC vyloučen. Poté měl být Smetana vyslán Ústředním výborem KSC do Brna, aby se tam stal krajským tajemníkem. V jihomoravské metropoli bylo totiž v té době také velké centrum „pravicově“ zaměřených „soudruhů“. Smetana se s těmito straníky měl na jižní Moravě vypořádat.⁷⁴ Není tedy divu, že zrovna tento stranický funkcionář se postavil veřejně proti omlazenému vedení strany v jihomoravském kraji, které se „neštítilo“ novému modelu spolupráce v rámci Národní fronty. Jednalo se velice zkušeného konzervativního straníka, který se nezalekl ani přítomnosti Klementa Gottwalda. Rovněž se v tomto případě nejednalo o Smetanovu poslední stížnost na vedení krajské organizace v Brně a Otto Šlinga. Další jeho kritice se budu věnovat v kapitole zaměřené na události v roce 1948.

⁷⁰SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 179-180.

⁷¹MZA, fond KSC - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSC Brno ze dne 7. listopadu 1945.

⁷²ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 8, Smetanův dopis adresovaný ÚV KSC ze dne 29. září 1948 a „Výňatek“ ze životopisu Františka Smetany ze dne 31. srpna 1948.

⁷³RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Vyd. v tomto překladu 1. Praha: Academia, 2002, str. 66-69.

⁷⁴ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 8, „Výňatek“ ze životopisu Františka Smetany ze dne 31. srpna 1948; Srov. RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Str. 66-69.

Nicméně na daném plénu KV KSČ konaném dne 7. listopadu 1945 se měl Smetana vyjádřit před Gottwaldem v tom smyslu, že se na stranu „hrnou“ samé těžkosti. Tím měl mít na mysli, že jsou propouštěni dříve zatčení kolaboranti a že jsou do významných funkcí v kraji dosazováni neodpovědní lidé. Tím nepřímo poukázal na Otto Šlinga. Také upozornil na to, že by se strana měla více stabilizovat před volbami v roce 1946. Gottwald na tuto kritiku reagoval více obšírně z pohledu celkové politiky strany. Konkrétně měl upozornit na to, že nastolený směr přinesl úspěch vzhledem k tomu, že se KSČ stala významným členem československé vlády. Smetana poté žádal konkrétnější odpovědi týkající se práce Krajského výboru. Také si postěžoval, že „pocitiví lidé jsou tlačeni ke zdi“. Tím měl zřejmě na mysli ortodoxní členy strany. Uhlíř poté žádal reorganizaci strany ve prospěch těchto konzervativců. Argumentoval tím, že ostatní strany Národní fronty v kraji vedou k volbám v roce 1946 „staří lišáci“, zatímco ve funkcích krajské buňky KSČ jsou „slabí soudruzi“. Zároveň měl požádat o zapojení ostřílenějších soudruhů ve vedení KV KSČ. Gottwald na tuto kritiku kontroval odpovědí, ve které se měl zeptat, zda Smetana s Uhlířem mají na mysli nějakou frakci proti vedení?⁷⁵ Zřejmě tímto chtěl utišit a zároveň mírně zastrašit tyto kritiky. V komunistické straně se frakční jednání oficiálně nikdy moc nenosilo, i když se v tomto případě jedná o první poválečná léta. Komunisté chtěli mít punc bratrské jednotné strany, která má řešení pro obnovu svobodného Československa. Viditelné rozpory ve vedení strany mohly v této době odradit mnoho potenciálních členů či voličů. Svou roli jistě i v roce 1945 hrál demokratický centralismus. Gottwald samozřejmě také nemusel být úplně se situací v Brně obeznámen a odpověděl zřejmě v jemu blízké stranické terminologii, se kterou chtěl problém vyřešit s důrazem na jednotu komunistů na jižní Moravě.

Gottwald ostatně po další diskusi na této schůzi pokračoval ve stejném duchu. Dále totiž uvedl, že tehdejší KSČ potřebuje „přiliv nových lidí“. Nepřijímat podle něj by znamenalo nepochopit tehdejší aktuální politickou situaci. Ovšem měl připustit, že se mohou stát případy, že někdo vstoupí ke komunistům se zlými úmysly. S těmi se však podle něj měla strana vypořádat. Dále se v kontextu „mladý“ a „starý“ komunista zastal Šlinga zhruba takto: „[...] neznámá, že starý soudruh má právo poroučet a mladý poslouchat, u nás není vysezených míst. Mladí mají přitáhnout k práci mladé, mají se politicky, administrativně a hospodářsky uvědomit a ne odstraňovat staré. [Ti ale musí] pochopit, že charakter práce je nyní jiný. Smetí se [však musí] odstranit.[...] Mluvte jasně, jedná se o soudruha Šlinga?“ Na tuto otázku se

⁷⁵MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 7. listopadu 1945.

již Gottwald dočkal odpovědi v tom smyslu, že se nejedná o Šlinga, nýbrž o „mladé“ a „staré“ obecně. Předseda KSC na to měl reagovat slovy, že vedení bezpráví jistě odstraňuje. Dále také, že „staří“ občas nechápu a užívají starých metod. K tomu měl ještě poznamenat: „*Práli se dvacet let a teď mají spolupracovat.*“ celou tuto diskusi ukončil předseda Krajského výboru Kapoun s tím, že se omlouvá a že vedení KV celou záležitost již nějakou dobu řeší. Dále také, že jí projedná na užším vedení KV, kam budou pozváni všichni zúčastnění.⁷⁶

Schůze užšího vedení KV KSC se poté uskutečnila dne 13. listopadu 1945. Původně ovšem byli Smetana s Uhlířem pozváni již dne 7. listopadu na prodiskutování problému na sekretariát KV KSC na tentýž den s Gottwaldem a Kapounem. Tito „staří soudruzi“ však vyřídili písemně omluvu s tím, že chtějí záležitost prodiskutovat právě na schůzi v Juliánově.⁷⁷ Pravděpodobně tak učinili proto, že se chtěli opřít o podporu svých spolustraníků z místní organizace KSC v Juliánově.

Na schůzi užšího vedení KV KSC dne 13. listopadu 1945 byli přítomni Kapoun, Lenc, Šling a další. Za KSC v Juliánově byli přítomni Haška, Uhlíř, Barša, Vlčan, Macháček (údajně bývalý nacistický konfident) a Dr. Koutný. Smetana se ze zdravotních důvodů omluvil. Na schůzi Kapoun referoval dění na plénu místní organizace KSC v Juliánově, které se spolu s Lencem zúčastnil. Tamější atmosféra pro ně nebyla zrovna nejpřívětivější. Přišlo na ní asi dalších sedmdesát straníků. Někteří z ní ostentativně začali odcházet na protest proti vedení krajské pobočky KSC. Opět se na ní měla otevřít otázka „mladí vs. staří“. Nicméně některá vyjádření zašla ještě dále, když někdo z přítomných srovnal vedení KV se stavěním „Potěmkinových vesnic“. Jako příklad byly zmíněny Husovice, kde má podle straníků z Juliánova být „džungle, kde nemají komunisté žádný vliv“.⁷⁸ K tomu je třeba dodat, že v září a v říjnu 1945 probíhaly delegační volby do okresních (ONV) a poté do zemských národních výborů (ZNV).⁷⁹

Dále Kapoun přiznal, že se stížností na Šlinga za ním Uhlíř se Smetanou byli již dříve, ale nepovažoval to za tak vážný problém. Proto celou věc nijak dál neřešil (sdělil ji pouze Pfeirové) a ani Šlingovi o ní nepověděl.⁸⁰ Právě proto se Smetana s Uhlířem nejspíše

⁷⁶MZA, fond KSC - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSC Brno ze dne 7. listopadu. 1945.

⁷⁷Tamtéž.

⁷⁸Tamtéž.

⁷⁹HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan a DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. Str. 444.

⁸⁰MZA, fond KSC - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSC Brno ze dne 7. listopadu 1945.

odhodlali celou záležitost otevřít před předsedou Gottwaldem. Tímto krokem si zajistili pozornost a také jistotu, že se jejich výtka bude muset řešit. Nicméně těžko mohli očekávat, že se Gottwald na podzim 1945 postaví na jejich stranu, když v té době prosazoval novou celonárodní politiku KSČ. Kapounovo chování také vybízí k myšlence, že Šling měl už jistý vliv v jihomoravské KSČ již na podzim 1945. Protože buď stížnost na vedoucího krajského tajemníka neřešil z vlastního rozhodnutí, což by mohlo znamenat, že v té době patřil k Šlingově „klice“ v KV nebo mohl mít obavy z jeho reakce. To by znamenalo, že již v té době měl Šling v brněnském KV již značnou moc (také samozřejmě podporu Švermové a dalších v ústředí KSČ).

Každopádně na dané schůzi užšího vedení KV KSČ se měl Šling obhájit mimo jiné slovy: „*Jsem mladý nebo starý? Nevím, kam jsem stavěn. Je mi třicet tři let, straníkem dvacet jedna let, tak nevím, kam mě počítají, ale nesmíme připustit dělení na mladé a staré?*“ Z funkcionářů z Juliánova ho měl ještě ve svém příspěvku do diskuse napadnout Haška. Ten uvedl, že slyšel o praktikách při volbě KV a Otto Šlinga na I. krajské konferenci. Přirovnal tento volební akt k cirkusu. Také opět napadl Šlinga a vedení KV z toho, že dosazují zejména „mladé soudruhy“. Šling se bránil útokem a zastal se mladých straníků s tím, že by „staří“ na vše nestačili. Také obhajoval hospodaření KV.⁸¹ Uhlíř na tomto zasedání také vystoupil již umírněněji. Poznamenal, že ve vedení komunistických organizací musí být především spolehliví a schopní lidé. Také se vyjádřil v tom smyslu, že se „mladí“ musí učit a musí se s nimi dobře pracovat, aby z nich vyrostli dobří funkcionáři.⁸²

Uhlíř se tak nejspíše vyhnul nějakému disciplinárnímu jednání. S Haškou a Smetanou se měla celá situace řešit individuálně se vší vážností.⁸³ KV se na konci zasedání usneslo, že celou věc předají kádrové komisi.⁸⁴ Kritice se poté omluvili. Nechtěli riskovat, že by byli obviněni z frakční politiky uvnitř strany. Veřejně přiznali své pochybení a omluvili se. Šling tak mohl získat pocit, že za ním KV KSČ v tomto období stojí.⁸⁵

⁸¹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 7. listopadu 1945; SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. str. 180-181.

⁸²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 7. listopadu 1945.

⁸³Tamtéž.

⁸⁴MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 7. listopadu 1945; SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Sv. 4, 2005, str. 180-181.

⁸⁵SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 181.

Celá záležitost napovídá tomu, že ortodoxní straníci na jižní Moravě, jako třeba Smetana, nemuseli vystupovat nejen přímo proti novému vedení krajské odnože KSČ, ale zároveň proti celkové nové poválečné politice strany. Právě tu prosazovalo omlazené vedení KV KSČ v čele Šlingem. Smetana a další konzervativní straníci se mohli také cítit přílivem nových mladých funkcionářů přímo ohroženi v rámci svého dalšího působení v stranických strukturách. Mohli být také dotčeni, že jsou v různých orgánech strany nahrazováni. Ztráceli tak svůj vliv v KSČ.

Pokud se jedná o kritiku dění v některých brněnských čtvrtí souvisí s obsazováním národních výborů v těchto částech města po delegačních volbách. Vliv komunistů v některých brněnských okrscích zřejmě pokulhával za očekáváním. Tomu také nasvědčuje dopis nespokojených komunistů z Jundrova ze dne 26. prosince 1945 adresovaný Krajskému výboru KSČ v Brně. V něm si předsednictvo místních organizací KSČ stěžovalo, že v jejich okrsku jsou stále veřejně aktivní bývalí pronacističtí kolaboranti z dob Protektorátu. Tito lidé měli vyvolávat v městské části nálady proto novému poválečnému zřízení, tedy proti národním výborům a komunistům. Tímto jednáním měli stěžovat stranickou práci a také činnost národních výborů v Jundrově. Mnoho lidí se zde mělo bát hlásit se k novému systému a komunistům z obav před návratem protektorátních poměrů. Proto předsednictvo v Jundrově žádalo o zakročení z vyšších míst, aby se usnadnil „očistný proces v oblasti přes nalézací komisi NV podle dekretu o národní cti“.⁸⁶

Podle líčení situací v Husovicích a v Jundrově nebyla poválečná situace z hlediska nastolení pořádku a nového řádu v Brně jednoduchá ještě koncem roku 1945. Nejednalo se jen o problém komunistické strany, ale také zavedení správních orgánů v kraji. Z tohoto pohledu to byl právě Otto Šling a další nově smýšlející komunisté, kteří si uvědomovali, že pro nastolení pořádku a obnovení státní moci je potřeba spolupráce v rámci Národní fronty. Uvědomovali si, že KSČ ještě nemá takovou podporu, jakou by si přáli. Samotní komunisté by zavedení poválečného řádu v republice jen těžko (tedy bez vojenské podpory Sovětského svazu) zvládli. Stabilizaci v zemi potřebovali pro uskutečnění svých dlouhodobějších cílů, kterých ostatně v únoru 1948 nakonec dosáhli. Šlingova pozice v Krajském výboru nebyla ještě tak pevná jako v následujících letech. Nicméně podporu při I. krajském sjezdu získal na své potvrzení ve funkci vedoucího krajského tajemníka v Brně, i když se tak zřejmě stalo hlavně díky podpoře jeho osoby z nejvyšších stranických míst.

⁸⁶ ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 40, Dopis předsednictva KSČ v Jundrově adresovaný KV KSČ v Brně ze dne 26. prosince 1945.

Koneckonců dne 29. listopadu 1945 byl kooptován do ÚV KSČ, jehož členem zůstal také po celostátním VIII. sjezdu KSČ v roce 1946 a také po tom IX. sjezdu v roce 1949. V listopadu 1945 se také dostal do Prozatímního národního shromáždění. Poslancem poté nadále zůstal také po volbách v roce 1946 až do svého zatčení v říjnu 1950.⁸⁷

Po osvobození Brna a celého Československa v roce 1945 Otto Šling spíše zatím hledal v brněnské krajské pobočce KSČ půdu pod nohama. Do funkce krajského tajemníka se nejspíše dostal zejména díky podpoře z vedení Komunistické strany Československa. Krátce po válce se v brněnském Krajském výboru mimo jiné intenzivně řešilo obsazování funkcionářských míst, nábor členů a s tím spojená nová poválečná politika strany. Ta byla více smířlivá s ostatními politickými hnutími nově v systému Národní fronty, než při působení v předválečném mezistranickém prostoru. Tato skutečnost spolu s novou kádrovou politikou vyvolávalo nevoli u „starých“ konzervativních členů stranu. To byl také jeden z důvodů, proč Šlingovo přijetí v jihomoravském KV KSČ nebylo zrovna idylické. Šling sice v komunistickém hnutí jako takovém působil již mnoho let, ovšem v Brně byl novicem a aspoň z počátku podporoval nové stranické směřování. Tato situace ve straně tak napomohla k odmítání Šlinga u části komunistické reprezentace v kraji. Nicméně Šlingovi pomohla již několikrát zmiňovaná podpora ze shora, demokratický centralismus a stranická disciplína větší části členstva. Postupně však Šling začal nacházet podporu u některých dalších členů Krajského výboru.

⁸⁷ANEV, Petr a Matěj BÍLÝ. *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921-1989)*. Str. 387-388.

3 Volební rok 1946

Rok 1946 byl velice významný z hlediska dalšího směřování poválečného Československa a jeho politického vývoje. V tomto roce totiž proběhly první poválečné parlamentní volby. Od těch posledních uběhlo dlouhých jedenáct let. V roce 1946 se ovšem nejednalo o typicky demokratické volby. Proběhly totiž v systému omezené tzv. lidové demokracie, tedy v režimu jen několika politických stran uskupených do seskupení Národní fronty. V tomto systému tak nemohla existovat formální opozice. Pro všechna politická hnutí, která se účastnila v rámci Národní fronty těchto voleb, šlo o velmi významný moment. Demokraté se upínali k naději, že se jim podaří zvrátit nastolený prokomunistický trend v zemi. Komunisté zase doufali, že se jim podaří minimálně upevnit své pozice na československé politické mapě, což by jim napomohlo docílit jejich ideálů. Komunisté přikládali těmto volbám takový význam, že je přirovnávali k bitvám na Moravském poli, u Lipan, na Bílé hoře či k založení republiky v roce 1918. K tomu dodávali, že tyto volby určí podobu budoucí nové ústavy a že upevní lidově-demokratické zřízení v Československu.⁸⁸

3.1 Úkoly strany v kraji

Také Krajský výbor KSČ v Brně bral parlamentní volby v roce 1946 velice vážně. Již před Vánoci roku 1945 dne 22. prosince si shrnul své základní úkoly pro nadcházející důležité období. Nejdříve si ovšem rekapitulovali volby do Národních výborů, kde obsadili komunisté dle svých statistik většinu předsednických míst (v Čechách 1797, na Moravě 1178). Celkově bylo v Národních výborech 37,5 % komunistů (pro představu národních socialistů 16 %, lidovců 15,5 %, sociálních demokratů 14,5 %, jiné 15 %).⁸⁹

Před nadcházejícími volbami si vedení KV uvědomovalo jejich důležitost a také to, že atmosféra v československém politickém prostředí pomalu houstne. Nejvíce pozornosti chtěli jihomoravští komunisté věnovat znárodněné části průmyslu a také jeho stále soukromé sféře. Jako velký nedostatek hodnotili komunisté v KV jejich neznalost problematiky logistiky: „[...] a otázka distribuce je džungle, do které musíme teprve proniknout. My jsme to zde

⁸⁸PEHR, Michal. *Zápas o nové Československo 1939-1946: válečné představy a poválečná realita*. Str. 178.

⁸⁹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 22. prosince 1945.

nakousli a je nutno v tom správně postupovat (nová úprava jízdného pro dělníky).“ Komunisté z Brna také chtěli vzdorovat svým konkurentům či odpůrcům: „Odrážet útoky politické i hospodářské, strana musí být stále v ofenzivě, ne v defenzivě, stále ukazovat proč se vše tak děje, být jistí, sebevědomí.“ Zároveň se však vedení KV nechtělo hnát do voleb neuváženě „po hlavě“. Například komunisté z brněnské Zbrojovky totiž upozornili, že je jiná důležitější práce na pořadu dne, jako například obstarávání uhlí či skla. Členové KV si také uvědomovali, že schvalování různých dekretů zákonem je velice zásadní. Zajímavá vzhledem ke kádrové politice KSČ bylo vyjádření: „Víc elánu, více sebevědomí, ne vcházet na osobní polemiky, musíme zostrit kritiku, kritiku plodnou, zaměřenou na konkrétní případy – dodávat tento materiál. Distribuční kampaň, která však musí dobře sedět. Na schůzích nekecat, ale otevřeně a věcně jednat a konkrétně kritizovat, ne dlouho mluvit, ale jevit zájem o návrhy dělníků.“⁹⁰ Právě vyjádření o kritice a jejím zostrění je příznačné, protože také v roce 1946 přišlo na Otto Šlinga a práci KV několik kritických stížností z řad spolustraníků z kraje.

3.2 Stížnost uvnitř KV

Již dne 9. března 1946 muselo KV na svém plénu řešit stížnost „soudruhů“ z Kulturně propagační komise při Sekretariátu KV KSČ (v zápisech KV také jako tzv. agitprop) v čele s Blochovou a Riedlem. Ti měli poslat kritickou resoluci na ÚV kvůli práci Krajského výboru v kraji. Šling se proti této kritice postavil a označil některé její aspekty za „falešné a nesprávné“. Rovněž řekl, že kritika byla čistě soukromého rázu a neodpovídala názorům v KV. Také se mu nelíbilo, že Blochová s Riedlem se obrátili rovnou na komunistickou centrálu v Praze a neřešili situaci nejdřív v rámci Krajského výboru.⁹¹ Riedl na Šlingovy argumenty reagoval přiznáním: „[...] mnoho návrhů a námětů členů nebylo věcných nebo přeexponovaných.[...] zatrpkllost se právě projevila v podané resoluci.“ Dále Riegl požádal Šlinga, aby došel do Kulturně propagační komise a vše jejím členům vysvětlil. Rovněž uvedl, že podle Lumíra Čivrného se může tato komise vyjádřit k návrhům na obsazování míst ve stranických a správních orgánech (vadilo jim dosazení jistého Audyho na brněnskou radnici, respektive NV). Také uznal, že práce komise není dobrá a že on sám nikdy nebyl dobrým

⁹⁰MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 12, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 22. prosince 1945.

⁹¹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 13, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 9. března 1946; SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 180-181.

organizátorem. Z toho důvodu si měl přibrat Blochovou, která si ovšem stěžovala na nedostatek pracovního prostoru. Dále zřejmě přišla narážka na Šlinga a jeho působení v interbrigádách ve Španělsku. Upozornil totiž, že práce v KV je odlišná od bojů ve španělské občanské válce: „[Je] rozdíl mezi španělákem bojujícím u Madridu a pracujícím ve výboru.“ Na slova o válce ve Španělsku reagoval straník Rügwald, který byl pravděpodobně také bývalým interbrigadistou. Postěžoval si, že by chtěl jako „španělák“ více příležitostí projevit své názory. Ondrášek zase vyvrátil tvrzení Riegla a Blochové, že kulturní referenti leckdy mají příležitost mluvit do stranické kádrové politiky, ale nečiní tak. Jedná se podle něj pouze soukromý názor Blochové, od kterého se KV distancuje. Matula se ohradil proti formě podání resoluce Blochové a Riedla (a také se zastal již zmíněného dosazení Audyho na brněnskou radnici). Závěrem si o této kauze vzal slovo opět Šling. Sdělil, že každý člen má právo obrátit se s nějakým problémem na ÚV KSČ. Blochové však vytknul, že informovala ÚV neobjektivně a nesprávně. Šling se zároveň vyslovil proti tomu, aby bylo zakázáno jednotlivým členům psát o problémech v kraji přímo na ÚV. Nicméně je vždy třeba projednat celou záležitost s KV. Dále se vyslovil pro reorganizaci Kulturně propagační komise.⁹²

Z tohoto příkladu je patrné, že problémem nebyla samotná kritika poměru v Krajském výboru a v Kulturně propagační komisi. Mnohem více se na KV poté řešilo, že byl obejit a že byl přímo informován Ústřední výbor KSČ. Členům KV vadilo, že celá věc nebyla nejdříve projednána na kraji. Krajská organizace v Brně jistě nechtěla vypadat před stranickou centrálou neschopně. Samotný Šling tuto kritiku také jistě nepotřeboval (stejně jako další), když počítal s budoucím povýšením v rámci stranické hierarchie. Šling jistě chtěl ukázat v Brně, že je hoden povýšení do nejvyšších pater Komunistické strany Československa. Interesantní na této výtce bylo také to, že kolem ní rezonovalo také téma španělských interbrigadistů. Ti byli tedy již v této době, i když zřejmě v menší míře, nepřímou kritizováni. Téma komunistických bojovníků proti španělským fašistům se spíše objevovalo až po roce 1948 v době politických procesů, kdy byli tito komunisté obviňováni s trockismu a dalších „úchylek“. Ovšem pro některé členy mohli být tito lidé (včetně Šlinga) minimálně problematičtí.

⁹²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 13, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 9. března 1946,

3.3 Kritika KV nebo pochvala pro Šlinga?

V případě resoluce Blochové se však nejednalo o ojedinělý případ. Na jaře 1946 byla totiž odeslána na ÚV KSČ ještě jedna stížnost směřovaná proti Krajskému výboru strany v Brně. Na ústředí strany přišla dne 18. března a jejími autory byli komunisté z Podolí, Šlapanic, Bedřichovic a Líšně. V tomto listu se nejdříve jeho autoři vrátili k roku 1945, kdy se měla strana podle nich „slibně rozvíjet a rozjíždět na plno“. Ovšem v roce 1946 před volbami to mělo podle nich v jihomoravské KSČ váznout. Stěžovali si zejména na špatnou komunikaci mezi KV a menšími místními organizacemi s důrazem na blížící se volby. Také jim chyběl lepší organizátor v sekretariátu KV. V důsledku toho všeho, se tak se na místní úrovni řešily spíš malicherné spory než zásadní otázky okolo nadcházejících voleb. Na této stížnosti je ovšem zajímavé, že kritika směřovala zejména na organizaci Krajského výboru. Otto Šling byl v ní naopak velmi chválen jako „jeden z nejlepších v kraji“. Autoři si zároveň měli uvědomovat, že Šling je velmi zaneprázdňen důležitějšími úkoly. Také proto žádali o nějakou posilu z ústředí strany do jihomoravského kraje. Někoho, kdo by měl čas za nimi jezdit na okresy a nasměroval místní komunistické buňky k jasnému cíli - k volbám.⁹³

Tento dopis byl tedy doručen na ÚV KSČ krátce po stížnosti členů Kulturně propagační komise. Jeho autoři se zaměřili kriticky na Krajský výbor, ovšem bez Otto Šlinga. Toho měli naopak vyzdvihovat jako velice schopného člověka. Konkrétní autoři dopisu v něm nejsou uvedeni. Mohl být tento dopis reakcí na ten předchozí a zároveň jeho napsání iniciováno samotným Šlingem? Těžko na tuto otázku odpovědět. Nicméně tento dopis měl vyvolat v ÚV dojem, že je to právě Šling, kdo drží KV KSČ v Brně nad hladinou. A to přesto, že to byl Šling, kdo vedl Krajský výbor a byl tedy zodpovědný také za jeho práci, na kterou byla podána tato stížnost. Otázkou také je, zda se o tomto dopise dozvěděli členové KV, protože v záznamech o plénech a ani o schůzích předsednictva se tato záležitost neobjevila. Pravdou také je, že po zápisu ze zasedání KV ze dne 9. března se další zápis datuje až ze dne 16. dubna (následující zápis je datován až ze dne 1. června). V březnu 1946 se také konala II. krajská konference KSČ na jižní Moravě (16. – 19. března). V dubnu 1946 byly už hlavním tématem plén KV nadcházející květnové volby.⁹⁴ Tak pro řešení tohoto problému ve výboru nebyl prostor. Ovšem je také možné, že samotný Šling neměl potřebu tento dopis řešit, když v něm

⁹³ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 9, Dopis členů KSČ z Podolí, Šlapanic, Bedřichovic a Líšně adresovaný ÚV KSČ doručený 18. března 1946.

⁹⁴MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 13, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 9. března, 16. dubna a 1. června 1946.

byl chválen. A to přes to, že byl zaslán přímo na ÚV bez vědomí KV. Na dopisu je také napsána poznámka, že měl být předán Švermové. To jistě mohlo mít také vliv na další vývoj tohoto případu.

3.4 Volební kandidátka

Následující měsíc se v KV KSČ rozhodovalo o kandidátkách do voleb do Ústavodárného národního shromáždění v květnu 1946. O komunistické kandidátce do brněnského volebního kraje (viz výše) se diskutovalo na zasedání Předsednictva KV KSČ konaného dne 24. dubna 1946. Také tato diskuse se nevyhnula řešení dalšího obvinění na osobu Otto Šlinga. Tentokrát ho však rozšiřoval spolustraník Štaf ze Židenic mezi dalšími členy strany. Tato „pomluva“ se týkala také dalšího člena vedení KV Ondrouška a měl o ní informovat člen strany Matěja. Ondroušek si měl se Šlingem nechat ušít tři obleky a zřejmě podstatou tohoto obvinění mělo být, z čeho byla tato objednávka zaplácena. Štaf a Matěja byli předvoláni na kádrovou komisi na následující den, aby se celá věc vyšetřila.⁹⁵

Předsednictvo KV KSČ Brno řešilo kandidátky dvě. Jihlavský volební kraj totiž patřil do kompetence komunistického Krajského výboru v Brně. Ovšem já se zaměřím zejména na tu brněnskou kandidátku, ve které nacházel také Otto Šling. Ovšem byl to právě krajský vedoucí tajemník, který se vyslovil proto, aby byl nahrazen Kopoldou. Ten měl zastupovat na brněnské kandidátce vojsko. Proti tomuto návrhu se vyslovil Ondroušek, který prohlásil, že Šling na kandidátce musí být. Ondrouška podpořili samotný Kopold, dále Blažek, Dočekal, Sedlák a také Dr. Blažke. K těmto prohlášení se přidal také samotný předseda Kapoun. Ten dokonce měl prohlásit, že Šling je nejlepší tajemník, jaký zatím na jižní Moravě působil. Hochman navrhl, aby Šling zůstal na pátém místě kandidátky. Šling však dále vážně žádal o to, aby byl nahrazen. Tvrdil, že po 26. květnu, tedy po volbách, teprve „započne skutečná práce a těžké úkoly“. Dále uvedl, že chce budovat stranu a ne být poslancem. Pastyřík k Šlingově poznámkám dodal, že v olomouckém KV také nebyl vedoucí sekretář zapsán na kandidátku. Což akceptovala také Švermová. Životský poté navrhl hlasovat. Při hlasování bylo jednoznačně rozhodnuto, že Šling na kandidátku bude zapsán. Spolu s ním se na ní

⁹⁵MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 28, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 24. dubna 1946.

objevili také Josef Kapoun, Karel Tula, Vladimír Matula, Marie Syrovátková, Josef Juran, Bedřich Kopold a další. Šling tedy na ní obsadil tedy páté místo.⁹⁶

Otázkou však je, proč Šling odmítal kandidovat. Obával se snad neúspěchu? Nebo chtěl hrát politickou hru, ve které by vyšel jako správný skromný komunista? Těžko říci, ovšem je možné, že spíš dával prostě přednost postupu v rámci stranických struktur. Zřejmě si uvědomoval, že budoucí těžiště moci se bude právě nacházet v nejvyšších patrech Komunistické strany. To se také po únoru 1948 ukázalo jako zcela oprávněná předtucha. Mohl také kalkulovat s tím, že by povinnostmi v parlamentu ztrácel své pozice uvnitř KSČ. Mohlo se také jednat o Šlingovu reakci na předchozí kritiky. Nicméně v tomto případě se mu to příliš nevyplatilo.

3.5 Strážci čistoty strany

Další kritika na osobu Otto Šlinga totiž opět přišla a to v dubnu 1946. Jednalo se zřejmě o dosavadní nejvážnější stížnost na Otto Šlinga. Sepsalo ho totiž dvacet členů KSČ ze šesti okresů na aktivu strany ze dne 7. dubna 1946. Tito straníci se v dopise podepsali jako „Strážci čistoty strany“. Tento list nebyl adresován na Ústřední výbor, nýbrž přímo předsedovi strany Klementu Gottwaldovi. Autoři dopisu si například stěžovali na Šlingovy diktátorské metody: *„Jeho postup vůči soudruhům je diktátorský, nedbá přání funkcionářů, užívá metod slušících gestapáckým komisařům.[...] Vstup do jeho kanceláře jest podobný vstupu na policejní strážnici.“* Zřejmě pověstnou poslední kapkou byla pro tyto nespokojené straníky II. krajská konference, kde si Šling prosadil do funkcí v KV především své lidi v čele s Kapounem a Dubovou bez konzultace s okresy a obvody. Dubová měla být dokonce navržena do Ústředního výboru KSČ a byla ve stížnosti označena jako „notorická známá milenka soudruha Šlinga“. Autoři dopisu byli vůbec nespokojeni hlavně s Dubovou, která měla být ustanovena delegátkou pro okresy Moravské Budějovice a Vyškov. Tyto okresy prožívaly zrovna komunistický boom, za což si měla připsat dle autorů dopisu zásluhy právě Dubová. Lidé, kteří měli být Šlingem dosazeni, byli rovněž dle autorů dopisu neschopní, ovšem zároveň především poslušní vedoucímu tajemníkovi. Dokonce se v dopise objevily narážky

⁹⁶MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 13, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 9. března, 16. dubna a 1. června 1946.

na Šlingův židovský původ: „[...]vyzdvihuje ony vlastnosti handlů, které právě u jeho rasy jsou nepopulární.“⁹⁷

Podle tohoto dopisu to vypadá, že v roce 1946 měl Šling již v brněnském kraji takovou mocenskou pozici, že dokázal prosadit své lidi na tehdejší krajské konferenci. Sice se objevily nespokojené hlasy a nebylo jich však dostatek k tomu, aby Šlinga na zmíněné konferenci přehlasovali. Šling měl tedy většinu významných lidí v okresech a závodech pod svou kontrolou. Autoři dopisu se zřejmě již tedy nemohli obrátit na členy Krajského výboru a dokonce ani Ústřední výbor. Tomu může nasvědčovat to, že byla tato stížnost adresována přímo Gottwaldovi. Autoři dopisu se tedy obávali, že Šlingův vliv sahal také do nejvyšších pater KSČ.

Stížnost byla na Předsednictvu KV KSČ řešena již 11. dubna, kde byla označena za frakční jednání. Za účelem vyšetření autorství tohoto dopisu se rozhodlo, že do obvodů Staré Brno, Husovice a Juliánov bude vyslán zástupce KV. Na Sekretariát KV měli být také za tímto účelem pozváni straníci Jílek, Barša, Haška a další. Zvláště měli být po jednom zavolání Josefovský, Vlček a Trávník.⁹⁸ Tito tři byli zřejmě hlavními podezřelými z napsání této stížnosti. Není velkým překvapením, že se projednávaly obvody Juliánov a Husovice, které byli již v předcházejícím roce řešeny jako problematické. Byl to také právě Haška z Juliánova, který si na Šlinga stěžoval již v roce 1945. S některými těmito nespokojenci se Šling vypořádal až po volbách prostřednictvím Předsednictva KV KSČ a Kádrové komise při KV. Nemohl si totiž dovolit rozpory v krajské organizaci před tímto důležitým mezníkem ve vývoji poválečného Československa, respektive Komunistické strany.

Volby do Ústavodárného shromáždění Československé republiky se konaly v neděli 26. května 1946. V kraji Brno slavili komunisté celkové vítězství. Ovšem ne všude byli komunisté úspěšní. Nejbolestivější byla pro komunisty zřejmě prohra v samotném Brně, kde je porazili národní socialisté. Šling tuto porážku přisuzoval nerovnoměrnému vývoji strany v Brně a v jednotlivých obvodech. Tento nezdar také přičítal špatné práci některých

⁹⁷ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 46, Dopis nespokojených členů KSČ adresovaný Klementu Gottwaldovi sepsaný dne 7. dubna 1946.

⁹⁸MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 28, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 11. dubna 1946.

desítkových důvěrníků a špatné osobní agitaci. Pro následující volby stanovil cíl získat aspoň 55 % všech hlasů v dalších volbách.⁹⁹

Šlingovy závěry z voleb mu mohly být nápomocny při vypořádání se s dalšími jeho odpůrci v kraji. Koncem srpna 1946 se vyjádřil ke stížnostem na jeho osobu na schůzi Předsednictva KV KSČ. Odmítl, zde kritiku na jeho osobu, s tím že svůj temperament většinou udrží v rámci přípustných mezí a že se vždy snaží všechny spolustraníky vyslechnout. Navrhl také, aby byl pozván Rudolf Slánský do Krajského výboru v Brně, aby mu nespokojení členové strany mohli sdělit jejich stížnosti na svou osobu. Šling by dle svých slov na této schůzi nebyl přítomen. Chtěl tak dosáhnout ukončení psaní dalších stížností na ústředí strany bez vědomí Krajského výboru. Šlingovy návrhy Předsednictvo podpořilo. Jeho členové Šlinga podpořili a odsoudili obcházení KV při podávání kritiky.¹⁰⁰

Slánský se do Brna dostavil koncem září 1946. Nicméně Šlingova snaha o ukončení posílání dopisu bez předchozího schválení ze strany KV se úplně nesečkala s pochopením. Protože ještě před návštěvou Slánského mu byl poslán dopis nespokojených straníků. V něm Slánskému sdělili, že se na plenární schůzi KV s kritikou otevřeně nepředstoupí. Měli se totiž o jeho příjezdu dozvědět moc pozdě a neměli by čas na přípravu. A dále uvedli, že dále chtějí ve způsobu kritiky pokračovat, tedy oslovovat přímo ústředí strany. V tomto trendu chtěli pokračovat, dokud se poměry v jihomoravském kraji nevedou do pořádku. V dopise byla také zmíněna špatná organizace práce v deníku *Rovnost*.¹⁰¹ Slánský se účastnil pléna KV KSČ v Brně dne 30. září 1946. Ovšem kritika práce KV a Otto Šlinga se na této schůzi neřešila.¹⁰²

Otázkou je, proč nespokojení straníci nevystoupili s výše uvedenou kritikou veřejně a před vedoucím tajemníkem ÚV KSČ Slánským. Je možné, že čekali větší odezvu v krajské organizaci nebo v ústředí KSČ. Mohli tak podcenit Šlingův sílící vliv. Rovněž se mohli obávat Šlingova vlivu, kdy mohl osobně ovlivnit ostatní funkcionáře. Přestože byl často kritizován za svou práci a metody, tak to byl schopný politik a ostřílený straník. S tím jistě souvisí také často objevované obvinění Šlingovy osoby z despotismu. Šlingovi odpůrci také mohli naivně spoléhat na to, že se celá záležitost bude řešit v ústředí KSČ a ne na krajské

⁹⁹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 13, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 3. června 1946; SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 181-182.

¹⁰⁰MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 28, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 30. srpna 1946.

¹⁰¹ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 40, Dopis nespokojených členů KSČ adresovaný Rudolfu Slánskému sepsaný v září 1946.

¹⁰²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 5, inv. j. 13, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 30. září 1946.

úrovni. O tom by nasvědčovalo jejich sdělení, že chtějí dál pokračovat v nastoleném způsobu kritiky, tedy obcházení Krajského výboru s přímým oslovováním stranického ústředí.

Kritici se tedy na schůzi se Slánským nedostavili nebo spíše mlčeli. Šlingova pozice se tedy zdála zase o něco pevnější a to především v Předsednictvu KV. Proto se pomalu soustředil na odstraňování svých odpůrců. Zaměřil se poté například na již zmíněného Otakara Josefovského, který mu zřejmě svými veřejnými postoji ležel v žaludku. Nejdříve Josefského označil za nepřímo zodpovědného ze šíření pomluv ohledné své osoby. V Josefovského obvodě (zřejmě městská část Zábřovice - Bratislavská) se měly totiž šířit zvěsti mezi straníky, že Šling ukradl služební auto a tiskařské stroje z deníku *Rovnost*. Šling také uvedl, že se v tomto obvodě také povídá, že členové Národního výboru zneužívají svého postavení ve svůj finanční prospěch. Šling sdělil, že těchto lidí, co tyto zvěsti rozšiřují a rozkládají tak stranu, se musí KSČ zbavit.¹⁰³

Dne 4. listopadu 1946 bylo na Předsednictvu KV jednomyslně schváleno vyloučení Otakara Josefovského z Komunistické strany Československa na žádost kádrové komise z obvodu Bratislavská. Jako důvody byly udány Josefovského nespořádaný rodinný život, chování během okupace, styky s Gestapem, napomáhání Němcům po válce, lhaní při vyšetřování a také jeho přestup do sociální demokracie za První republiky.¹⁰⁴

Šling tedy během roku 1946 přečkal několik stížností na svou osobu. Přes tyto potíže si upevnil svoji pozici v Krajském výboru KSČ v Brně. Napomohlo mu k tomu několik momentů. Zejména získal dostatečnou podporu straníků na II. krajské konferenci KSČ, při které prosadil jemu věrné členy strany do Předsednictva KV. S jejich pomocí tak mohl dosazovat další své oblíbence do místních orgánů strany či závodních organizací. S kritikou jeho stranické práce a jeho chování při vedení krajské buňky se vypořádal právě díky podpoře lidí, kteří byli prosazeni do různých funkcí v KV. Tyto nespokojené straníky také začal pomalu pomocí Předsednictva KV a kádrových komisí zbavovat jejich členství ve straně. Tuto problematiku často na schůzích řešili Ubr a Dubová. Klasickým argumentem bylo při řešení těchto problémů mimo jiné obvinění za údajnou tzv. frakční politiku těchto nespokojenců. Tedy názorových proudů v komunistickém hnutí, které se neztotožňovaly s politikou strany, respektive porušovaly zavedený demokratický centralismus. Ovšem této

¹⁰³MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 28, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 9. září 1946.

¹⁰⁴MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 28, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 4. listopadu 1946.

argumentace by nemohl použít také bez podpory z vyšších stranických míst. Bez ní by zřejmě ani neprosadil své následovníky. Svých odpůrců se naopak zbavoval mimo jiné například za údajně hříchy z dob okupace nebo nezřízený osobní život.

4 Napětí v Národní frontě v roce 1947

V roce 1947 se pokračovalo v nastoleném politickém vývojovém trendu v Československu. Po volbách 1946 vládla v zemi vláda Klementa Gottwalda, jehož KSČ vyhrála volby. Nicméně nedosáhl potřebně většiny, kterou si zřejmě představoval. O to se zasloužili zejména slovenští voliči, kteří dali většinu hlasů Demokratické straně. Pokračovalo se tedy v omezeném lidově-demokratickém systému Národní fronty. Zhruba v polovině roku 1947 se ovšem strategie Komunistické strany Československa začala rapidně měnit. Započala urychlovat přechod „od parlamentní linie zachovávající zákony k mimoparlamentnímu směřování, jehož cílem bylo získání mocenského monopolu“.¹⁰⁵ Komunisté tak od léta 1947 zvyšovali politický tlak s kombinací administrativně mocenských kroků. Počítali také s případným ozbrojeným střetem. Zmobilizovali během krátké doby údernou sílu a od podzimu 1947 prováděli stále radikálnější a bezohlednější zákroky. Nicméně neměli dopředu naplánované, jakým způsobem konečný střet proběhne. Nekomunistické strany na tento vývoj reagovaly také vystupňováním své protikomunistické aktivity. Jejich odpor se projevoval zejména v bezpečnostním aparátu státu, kde probíhal politický boj o jeho politické ovládnutí.¹⁰⁶ S touto radikalizací situace přišly zákonitě také první velké krize systému Národní fronty.

Rovněž Šlingovo postavení v Krajském výboru oproti minulým letům bylo zase o něco pevnější. Některých svých odpůrců se zbavil již v předešlých letech a mohl se stále spolehnout na podporu z vyšších stranických míst. Obzvláště k vzhledem k nástupu radikálnější politiky KSČ. O tu se také mohl opírat také při dalších čistkách v krajské komunistické buňce. Nicméně i přesto se objevily další kritické hlasy na Šlingovu aktivitu nejen v KV KSČ.

4.1 Podivný posudek

Tentokrát se ozvali, jak již bylo výše uvedeno, poslanci Ústavodárného shromáždění Československé republiky zvolení v brněnském kraji Rattinger, Czaban a Maňák. Učinili tak prostřednictvím kádrového posudku na osobu Otto Šlinga, který byl dne 3. května 1947

¹⁰⁵RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Str. 236.

¹⁰⁶KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. Brno: Doplněk, 1997. Str. 522-523.

vypracován na sekretariátu KV KSČ také za přítomnosti vedoucího brněnského tajemníka. Mimo jiné se tohoto jednání účastnili také Ubr, Lenc a Dubová. Výsledná zpráva z tohoto jednání uvádí, že Šling měl být „politicky vyspělým, straně oddaným, dobrým organizátorem“. Ovšem zároveň se neměl osvědčit jako poslanec Ústavodárného shromáždění, jelikož měl být „nespolehlivý, lajdácký, nedisciplinovaný, povrchní, povýšený. Neměl také mít dobrý poměr k Národní frontě, kde se měl projevovat příliš diplomaticky a „dělat vodu“. Měl také „ztratit vztah k lidem, podlézat vyšším funkcionářům a k těm nižším se měl chovat diktátorsky“. Všichni brněnští poslanci s ním měli mít nějaký problém a stěžovat si na něj. Dále bylo do posudku napsáno: „*Neměl být poslancem. Uplatnil by se lépe v ústředním sekretariátě a v organizačním oddělení. Je velkorysý.*“¹⁰⁷

To, že byl Šling přítomen při projednávání tohoto na první pohled kritického kádrového posudku, přináší otázku, zda se tato kritika brněnskému tajemníkovi nezamlouvala. Tomu by také nasvědčovalo, že se jednání o tomto posudku účastnili zrovna Dubová a Ubr, kteří v tomto období spíše napomáhali Šlingovi s kádrovou politikou v krajské KSČ a dali se v této době považovat za jeho příznivce. Ubr byl kupříkladu o měsíc později Šlingem navržen a poté Předsednictvem KV schválen do funkce vedoucího Krajské kádrové komise.¹⁰⁸ Dále je také záhodno říci, že negativní kritika, která se ve zprávě objevila, byla již několikrát řešena i s vedením KSČ. Takže nepřinesla žádné zásadní informace, které by ohrozily Šlingovu pozici v KSČ. Dle mého jsou také důležité poslední citované věty, že by se Šling spíše hodil do stranického ústředí. Toto doporučení vlastně mělo být hlavní Šlingovou politickou ambicí. Dostat se do centrály Komunistické strany Československa. Zároveň to napovídá tomu, obdobně jako v předchozím případě v roce 1946 při skládání komunistické kandidátky do parlamentních voleb na Předsednictvu KV KSČ, že Šling o poslanecký mandát příliš nestál.

Obdobné metody by u Šlinga nebyly ojedinělé. Například při odvolání Píška z pozice šéfredaktora deníku *Rovnost* v červenci 1947 z důvodu jeho zaneprázdnění ve funkci předsedy Zemského národního výboru Šling navrhl, aby Píšek sám naspal na Krajský výbor dopis s odůvodněním své rezignace. Tento návrh poté přijalo jednoglasně Předsednictvo KV. Místo Píška tak měl být jmenován Syrovátka.¹⁰⁹ V tomto případě se nejednalo o nějakou

¹⁰⁷ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 5, Fotokopie kádrového posudku Otto Šlinga ze dne 4. 5. 1947 a dopisu Rudolfa Slánského ze dne 28. května 1947.

¹⁰⁸MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 29, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 9. června 1947.

¹⁰⁹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 29, Zápis schůzí Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 14. a 21. července 1947.

hlubší sebekritiku, ale prosté sdělení: „Nemám na to čas“. Ovšem samotný Píšek se k tomu na schůzích Předsednictva neměl vyjádřit. Princip zaslání dopisu s nějakým negativním stanoviskem nebo s uvedením údajného nedostatku pro získání podpory většiny či vyšších míst, tehdy byl celkem běžný.

Slánský však s výše uvedeným kádrovým posudkem na Šlinga nakonec nesouhlasil. Ve své odpovědi sdělil, že zpráva „není oficiálním názorem ani Ústředního sekretariátu ani kádrové komise“ a že se jedná jen o osobní dojem tří poslanců.¹¹⁰ Slánský tedy nesouhlasil s kritikou Šlingovy práce a podržel ho v jeho funkcích. Zároveň si však také nemusel přát, aby se Šling dostal do ústředí strany. Jednak ho stále v Brně zřejmě potřeboval, ale také se mohl obávat Šlingova postupu do vyšších pater KSČ. Při vyšetřování Slánského a Šlinga o několik let později byla tato záležitost označena Státní bezpečností jako jeden z důkazů propojení těchto politiků při jejich údajných „záškodnických“ aktivitách.

4.2 Situace v KV

V roce 1947 byla epizoda nespokojených brněnských poslanců však již spíše vzácnou. Pokud se jinak týče situace v KV KSČ v Brně, tak již na první schůzi výboru v roce 1947 obhajoval Šling další vylučování členů z KSČ s odůvodněním, že se jedná o očistu strany od „nečestných lidí“. K tomu mohla dopomoci také přeregistrace členstva KSČ v kraji, která měla být hotova již do 15. února 1947.

Strašák v podobě vyhazovu ze strany byl zřejmě u některých straníků brán velice vážně. Například jistý Ctibor Haluza byl odstaven ze všech svých funkcí KSČ a ve veřejném sektoru na půl roku. Tuto penalizaci si měl zasloužit za své přispění při psaní „hanopisu“ proti KV (zřejmě jeden z výše uvedených dopisů z roku 1946). Haluza musel písemně přislíbit, že již nic takového neudělá. A byl tedy po vypršení trestu opět přijat do všech funkcí.¹¹¹

Rovněž důležitým tématem na počátku roku 1947 bylo také další rozšiřování komunistického plátku *Rovnost* mezi veřejnost, což bylo již dříve kritizováno jako nedostatečné. A to již v té době se jednalo o deník s největším nákladem z brněnských

¹¹⁰ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 5, Fotokopie kádrového posudku Otto Šlinga ze dne 4. 5. 1947 a dopisu Rudolfa Slánského ze dne 28. května 1947.

¹¹¹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 29, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 24. února 1947.

tiskovin. Nicméně další komunistické časopisy, jako například *Tvorba*, byly daleko méně na jižní Moravě rozšiřovány.¹¹²

Ve dnech 12. až 13. dubna proběhla III. krajská konference KSČ v Brně, na které byl opět zvolen Krajský výbor.¹¹³ Poté bylo dne 19. dubna ze Šlingovy iniciativy zvoleno na plénu Krajského výboru jeho Předsednictvo. Na této schůzi bylo se souhlasem Ústředního výboru schváleno nestandardně dvaceti sedmi členné Předsednictvo. Předsedou se stal opět Kapoun a místopředsedy Juran, Syrovátková a Tatiček.¹¹⁴ Skutečnost, že Šling prosadil na tehdejší poměry nestandardní počet členů Předsednictva, opět ukazuje, že brněnský krajský tajemník získával stále větší vliv. Tomu nasvědčuje opět podpora ze strany Ústředního výboru. Šling si tak tedy mohl vybrat Předsednictvo podle svých představ. Respektive mohl v něm redukovat nebo zvyšovat počet funkcionářů, podle toho kolik straníků v KV ho zrovna podporovalo. Opět se v tomto případě ukázal Šlingův vliv na Slánského a spol. ve vedení KSČ.

Nárůst Šlingovy moci v Jihomoravském kraji se začal během roku 1947 více projevovat, když si už sám od sebe dovolil kritizovat jednotlivé místní či okresní buňky KSČ. Na schůzi Předsednictva KV dne 24. října zkritizoval práci Okresního výboru KSČ Brno I., kde ještě tato stranická organizace neměla hotový rozpis voličských seznamů na rozeslání výtisků deníku *Rovnost*. Šling dokonce obvinil některé členy OV KSČ Brno I z „rozbíječských tendencí“, když mimo jiné taky napadali práci Krajského výboru. Proto Šling navrhl, aby byla do Brna I poslána z Krajského výboru personální výpomoc. Tehdejší předseda OV KSČ Brno I Štourač se tak neocitl zrovna v jednoduché situaci.¹¹⁵

Místní organizace KSČ na Brně I to však měla u Šlinga nahnuté již od předchozího roku. Do této městské části totiž v té době patřily také Zábřdovice, tedy obvod již dříve vyloučeného Josefovského. Tedy údajně jednoho z autorů velice kritického dopisu na osobu Otto Šlinga z dubna 1946. Není tedy divu, že tyto okrsky byli pod drobnohledem Šlinga a jeho podporovatelů z Krajského výboru.

S další kritikou poměrů v kraji přichází Šling na Předsednictvu KV dnem 24. listopadu 1947, kdy se zaměřuje na komunistické filiálky v Boskovicích a Židenicích v souvislosti

¹¹²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 6, inv. j. 14, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 1. února 1947.

¹¹³MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 1, inv. j. 3, III. krajská konference KSČ, konaná ve dnech 12. až 13. dubna 1947.

¹¹⁴MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 6, inv. j. 14, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 19. dubna 1947.

¹¹⁵MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 29, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 20. října 1947.

s celorepublikovou náborovou akcí do KSČ.¹¹⁶ V tomto případě jde spíše o Šlingův pragmatismus ve věci získávání nových členů do strany. Ovšem čísla krajských výsledků se jistě dozvěděli také „soudruzi“ ve stranickém ústředí. Jelikož po únoru 1948 byla hlavním měřítkem komunistů kvantita, tak proč by tomu nebylo jinak i před tím. Šlingovi jistě záleželo na tom, jakých výsledku v Jihomoravském kraji při náborové akci dosáhnou, aby to mohl využít k dalším svému postupu v hierarchii KSČ. Nicméně se určitě v tomto případě nejedená jen o Šlingovu specifickou vlastnost mezi krajskými tajemníky. Každý z nich určitě chtěl dosáhnout co nejlepšího výsledku v republikovém měřítku.

Během roku 1947 se už neobjevovala v takové míře jako předešlých letech kritika Šlingova vedení krajské organizace KSČ v Brně. Šlingovo postavení se změnilo. V roce 1947 se dostal více do ofenzivy, což bylo dáno předchozím vypořádáním s jeho největšími kritiky a také zostřením politiky KSČ. Jedno bylo propojené s druhým, protože právě radikálnější směřování strany napomáhalo Šlingovi například při dosazování kádrů či potrestání jeho odpůrců v KV. Strana v tomto období musela být totiž pevnější a více disciplinovaná, když chtěla být více nekompromisní proti ostatním stranám Národní fronty. K tomuto účelu měla v polovině roku 1947 pomoci také náborová akce nových členů s názvem Gottwaldova výzva.¹¹⁷

Šling si tedy v roce 1947 mimo jiné podle sebe upravil počet členů Předsednictva KV, kam dosadil zejména své následovníky. Nikdo také již pravděpodobně veřejně neprotestoval proti zvolení Krajského výboru na tehdejší stranické konferenci v kraji. Objevila se však kádrová zpráva k osobě Otto Šlinga, která měla vzniknout na popud tří brněnských poslanců. Opakovala kritické názory na Šlingovu osobu z minulosti, ale současně uváděla také jeho pozitivní vlastnosti zejména z hlediska jeho stranické aktivity. Není tedy úplně jasné, pro jaké motivy vlastně tato zpráva vznikla. Jednou z možností by mohlo být, že byla sepsána z politických pohnutek samotného Šlinga, který se netajil ambicemi především vnitrostranického postupu do ústředí KSČ.

¹¹⁶MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 29, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 24. listopadu 1947.

¹¹⁷KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Str. 96.

5 Přebírat v roce 1948

Konec roku 1947 byl ve znamení dosud zřejmě nejvýznamnějších politických krizí v Národní frontě. Jednalo se o krizi ve slovenském Sboru pověřenců tedy „spiknutí na Slovensku“ a spor „o milionářskou daň“.¹¹⁸ Počátkem roku 1948 byla tedy situace mezi komunisty a ostatními stranami velice napjatá a vygradovala zejména rozepří o dosazování komunistů do významných funkcí v pražském Sboru národní bezpečnosti.¹¹⁹ Vyvrcholení nestabilní situace přišlo v podobě komunistického převratu dne 25. února 1948. Komunisté poté postupně upevňovali svoji moc ve státě. Činili tak přes to, že již několik měsíců před únorem klesala jejich popularita u veřejnosti. Dne 30. května 1948 se uskutečnily parlamentní volby. Komunisté do nich chtěli původně vstoupit samostatně. Nicméně vzhledem k faktu jejich klesajícího kreditu u veřejnosti se rozhodli pro společné kandidátky Národní fronty, ve které byly předem stanoveny mandáty v jejich prospěch 210:90. Voliči nemohli škrtnat nebo označit kandidáty, maximálně mohli odevzdat prázdné lístky. Aby si komunisté pojistili i tuto možnost, tak rozběhli kampaň za manifestační volby, aby tak voličům znemožnili hlasovat tajně. K tomu si ještě výsledky voleb přibarvili. Pochopitelně tedy Komunistická strana Československa tyto volby s jasnou převahou vyhrála. Již před volbami dne 9. května 1948 byla schválena nová ústava, která legitimovala nastoupivší režim. Prezident Eduard Beneš odmítl tuto ústavu podepsat a dne 7. června 1948 podal demisi.¹²⁰ Ve funkci ho tedy o týden později vystřídal Klement Gottwald. Místo něj byl na post předsedy vlády dosazen Antonín Zápotocký.

Únorové události z pohledu Otto Šlinga byly, kromě samotného faktu převzetí moci komunisty ve státě, důležité z hlediska ustanovení sedmnácti krajských akčních výborů. Ty se měly postarat o „očistu reakčních“ stran při komunistickém uchopování moci. Pro Šlinga tohle bylo zásadní, protože již 23. února 1948 byl ustanoven Krajský akční výbor Národní fronty v Brně a krajský tajemník se v tento den na ustanovující schůzi stal jeho předsedou. Získal tak de facto kontrolu nad krajskými pobočkami ostatních politických stran. Šling nyní vedl jihomoravskou KSC a také Národní frontu. Díky tomuto nakumulování moci se mu

¹¹⁸KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Str. 78-86.

¹¹⁹Tamtéž. Str. 151.

¹²⁰VYKOUKAL, Jiří, Miroslav TEJCHMAN a Bohuslav LITERA. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku: 1944-1989*. Str. 158

začalo přezdívat „markrabě moravský“.¹²¹ Ve dnech 13. až 14. března 1948 konala IV. Krajská konference KSČ, která jen potvrdila výhradní postavení Šlinga v Krajském výboru. Potvrdila ho ve funkci krajského tajemníka a nepřinesla jinak žádné změny ve vedení kraje.¹²²

Obecně byl samozřejmě únorový převrat na Krajském výboru KSČ Brno přijímán velice pozitivně. Události, které k němu vedly, zhodnotil ve svém referátu Šling dne 3. března 1948 na schůzi KV KSČ. Při této příležitosti také zmínil, jaké čekají Krajský výbor v následujícím období úkoly.¹²³ Z politického hlediska bylo jedním z nich potvrzení komunistické dominance v Československu v následujících parlamentních volbách. Jenže právě při schvalování kandidátky do těchto voleb vypul na povrch pro Šlinga další problém.

5.1 Sedláková aféra

Jihomoravský návrh seznamu kandidátů do připravovaných voleb byl mimo jiné sestaven za účasti Slánského a Švermové. Dne 13. dubna 1948 byl předložen Předsednictvu KV KSČ ke schválení, k čemuž jednomyslně došlo.¹²⁴ Nicméně na další zasedání Předsednictva byli pozváni také zástupci OV KSČ z Židenic a mezi nimi jistý Sedlák, zřejmě také na popud Ubra. Ten celou situaci v krátkosti na Předsednictvu vysvětloval. Sedlák měl proti složení kandidátky vystoupit na schůzi jejich OV v Židenicích. Upozornil na úzkoprsost při přijímání nových členů, kteří vystoupili z „demokratických“ stran. Podle Sedláka při tomto procesu strana řeší malichernosti. Jako příklad uvedl eventuální přijetí bývalého socialisty Hanáka do KSČ, který zřejmě v Sedlákových očích byl místní autoritou. Jenže místo Hanáka měli být na kandidátku nasazeni Loubal a Bátková. S tím Sedlák nesouhlasil. Loubala dokonce označil za bezcharakterního člověka. Ovšem nejednalo se jen o tento konkrétní případ. Ten uvedl Sedlák zejména jako názorný příklad. Navíc Loubal ani Bátková na návrhu kandidátky z 13. dubna nefigurovali, pravděpodobně se jednalo o fámou kolující v městské části Židenice. Obecně se Sedlákovi spíše nezamlouvalo, že o kandidátce rozhoduje jen Krajský výbor. Podle Sedláka měl každý člen strany právo na doporučení kandidátů do voleb. Také se mu

¹²¹KOVAŘÍK, David. *Krajský akční výbor Národní fronty v Brně a jeho role při upevňování komunistického režimu na jižní Moravě v roce 1948.* In: *1948: únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti.* Str. 103-110.

¹²²MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 1, inv. j. 4, IV. krajská konference KSČ, konaná ve dnech 13. až 14. března 1948.

¹²³MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 6, inv. j. 15, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 3. března 1948.

¹²⁴MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 30, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 13. dubna 1948.

nepozdávalo, že se nepřijímají schopní lidé do strany či na volební seznam kandidátů, protože byli nebo stále jsou straníky v ostatních stranách Národní fronty, právě jako zmíněný Hanák. Také si stěžoval na neinformovanost okresních poboček KSČ zapříčiněnou špatnou komunikací ze strany KV. S tím je také spojená údajná nedostupnost Otto Šlinga v těchto případech.¹²⁵

Šling Sedlákově odpověděl na jeho stížnosti a snažil se vyvrátit jeho kritiku. Šling uvedl, že Loubal a Batková na kandidátku nebyli napsáni a že okresy budou teprve informovány o navrhovaných kandidátech. O Hanákovi se mělo podle krajského tajemníka rozhodnout až po volbách. Šling se dále ostře ohradil proti „šeptandě“ funkcionářů a zejména proti „dětinskému“ osočování Krajského výboru. Dále upozornil, že je potřeba zvýšit stranickou kázeň v KV.¹²⁶

Nicméně Šlingova argumentace Sedlákově nepostačila a měl si stěžovat na nenominování dalšího straníka jménem Verosta z důvodu osobní msty ze strany krajského vedoucího (Verosta měl přijít na údajné krádeže a šmelinu). Proto se s dalšími přívrženci obrátil přímo na Klementa Gottwalda. K předsedovi strany přišla tato skupinka lidí s vážnými obviněními na osobu brněnského krajského tajemníka a krajské vedení. Gottwald jim měl říci, že se jedná o zásadní kritiku, tak ať jí sepišou.¹²⁷ Poté dal tehdejší československý premiér tento seznam stížností k dispozici Šlingovi a Předsednictvu KV KSČ v Brně, které Sedláková obvinění řešilo velice podrobně v období po parlamentních volbách prostřednictvím krajské disciplinární komise. Celá záležitost vyvrcholila schůzí Předsednictva KV KSČ dne 30. srpna, kde se řešil závěr disciplinární komise. Ten obsahoval velice podrobnou analýzu seznamu stížností, které měl Sedlák sepsat na příkaz Klementa Gottwalda zejména na osobu Otto Šlinga a krajské vedení. Komise řešila záležitosti spojené se Šlingem například již zmíněnou věc s Hanákem, jeho kumulování funkcí, jeho spojení s pašeráky, násilné dosazování jeho lidí do krajských hospodářských a stranických orgánů, zároveň zbavování se jeho oponentů, machinace s údajně konfiskovaným majetkem, prodej průmyslových strojů, krádež vagonu s koksem (tentokrát si ho mělo rozebrat celé vedení KV), šmelinářství (nákup másla „na černo“), despotické jednání, vyhrožování straníkům, korupce, machinace se státním majetkem apod. Výčet Šlingových přestupků, který sepsal Sedlák a spol., byl tedy relativně dlouhý

¹²⁵MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 30, Zápis schůzí Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 19. dubna 1948.

¹²⁶Tamtéž.

¹²⁷MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 6, inv. j. 15, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 26. dubna 1948.

a hlavně velice konkrétní. Všechny je však disciplinární komise vyvrátila či obhájila Šlingovo chování jako pochopitelné (například v případě nákupu másla, kdy měl být Šling nemocný zároveň s jeho synem).¹²⁸

Některá obvinění byla obdobná těm předcházejícím. Nicméně velká změna přišla s řešením této záležitosti. Oproti předchozím případům byli autoři stížností Sedlák a Verosta nekompromisně vyloučeni navždy ze strany. Další pak dostali mírnější tresty v podobě důtky a ročního vyloučení.¹²⁹ Veřejně bylo jejich potrestání KV odůvodněno tím, že se měli dopustit pomlouvání krajského vedení Komunistické strany, nedisciplinovaného jednání, porušení organizačního řádu a frakčního jednání.¹³⁰

Na tomto případu je zajímavé jednání předsedy strany Klementa Gottwalda, který vědomě napomohl Šlingovi s vypořádáním se s oponenty v krajské pobočce. Prikázal totiž Sedlákově a spol. at' jejich stížnosti sepiší a pak je vlastně předhodil Šlingovi a krajskému vedení v Brně. Ústředí zřejmě celou věc neřešilo. To znamená, že ještě v období po volbách v roce 1948 měl Šling ještě stále podporu vedení KSČ.

Také zveřejnění celé kauzy v brněnské Rovnosti naznačuje, že Šling měl Krajský výbor v tomto období stále ještě pod kontrolou. V daném článku totiž není napsaná ani zmínka o Šlingovi. Frakce v čele se Sedlákem měla napadnout celé vedení krajské komunistické buňky. Přitom ze zprávy disciplinární komise jasně vyplývá, že hlavním aktérem ve stížnosti byl především Otto Šling. Rétorika v tisku měla veřejnosti ukázat, že je vedení jednotné a Šling, že je bezproblémový krajský tajemník.

5.2 Opět František Smetana

Potrestání Sedláka a dalších jeho odpůrců však krajskému tajemníkovi klid nepřineslo. O měsíc později byla totiž dne 29. září 1948 na Šlinga odeslána písemnou formou další stížnost adresovaná Ústřednímu výboru KSČ a jejím autorem byl již výše zmíněný

¹²⁸MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 30, Zápis schůzi Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 30. srpna 1948.

¹²⁹Tamtéž.

¹³⁰*Usnesení předsednictva krajského výboru KSČ v Brně.* In: *Rovnost: list Komunistické strany Československa na Moravě.* Brno. č. 204, dne 1. září 1948 1946.

„zasloužilý“ straník Komunistické strany František Smetana.¹³¹ Jednalo se o období, kdy zrovna začaly stranické prověrky funkcionářů Předsednictva KV KSČ V Brně.

Smetanův dopis byl oproti předchozí Sedlákově stížnosti mnohem méně konkrétní a byl spíše více ideologicky zaměřen, když v něm cituje Lenina či hovoří o Stalinovi. Podstatou dopisu však je, že Smetana zastupuje místní organizace KSČ v Jundrově a kritizuje zejména nahromadění funkcí a velké moci v rukou Otto Šlinga. Obával se, že to přinese krajské KSČ jen problémy do budoucna. Stejně tak se zmínil o dřívější kritice osoby krajského tajemníka: „*Nevím co je na tom častém tvrzení pravdy, že již bylo proti nežádoucím zjevům v Brně i proti krajskému tajemníkovi soudruhu Šlingovi, podáno více stížností, aniž by dosud došlo k řádnému zjištění skutečných poměrů. Již to opakované tvrzení je výrazem k řádnému zjištění skutečných poměrů.*“ Dále podle Smetany docházelo v jihomoravském kraji k zastrašování straníků, aby si nedovolili kritizovat vedení Krajského výboru. Jako příklad uvádí zprávy z tisku, a to z deníků *Rovnost* a *Práce*. Nicméně konkrétní případy neuvedl.¹³² Pravděpodobně se však mohlo jednat o předchozí Sedlákův případ, když v deníku *Rovnost* Krajský výbor počátkem září zveřejnil tresty pro hlavní aktéry této aféry.

Když se Smetana v dopise zabývá kumulováním Šlingových funkcí, tak zmiňuje jeho poslanecký mandát. To také může být jeden z důvodů, proč Šling před volbami v roce 1946 odmítal své umístění na volební kandidátku. Jako poslanec by neměl tolik reálných pravomocí jako například předseda Akčního výboru či vedoucí tajemník v kraji. Nicméně na první pohled to v očích jeho spolustraníků či veřejnosti obecně mohlo vyvolávat, že má v rukou příliš moci.

Smetana také v dopise uvádí, že několik let od svého kritizování Otto Šlinga a Krajského výboru byl zřejmě nějakým způsobem odstaven. Jak jsem již výše napsal tak František Smetana inklinoval uvnitř KSČ stejně jako řada dalších dlouholetých „soudruhů“, kteří zažívali přerod strany ve 20. či 30. letech minulého století, ke konzervativnímu křídlu strany. Dopis napsal po únorovém převratu na podzim 1948, protože zřejmě vycítil změnu v politice KSČ, když byla Národní fronta již pod kontrolou KSČ a začaly prověrky členů strany. Zřejmě tedy mohl doufat, že bude vyslyšen a poměry v jihomoravské KSČ se změní v jeho prospěch. Nicméně se zmylil. Šling stále stál pevně nohama v čele Krajského výboru. Svědčí o tom

¹³¹ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 8, „Dopis Františka Smetany ze dne 29. září 1948.

¹³²Tamtéž.

pokračující kádrová politika v jeho režii. Také v již zmíněných prověrkách v Předsednictvu KV byl hlavním aktérem zejména krajský tajemník.

Šling tedy v Předsednictvu vedl prověrky jeho členů. Měl poslední slovo u každého člena tím, že zhodnotil dosavadní práci jednotlivých členů včetně jejich nedostatků. Ovšem pokud se jednalo o zasloužené nebo spíše oblíbené členy KV jako byl například Píšek, tak se spíše uchyloval k pochvalám a mírnější kritice. František Píšek byl v jihomoravské KSČ velkou autoritou, i když už v té době působil jako velvyslanec ve Varšavě, a to si Šling uvědomoval. Prověřování Píška bylo shrnuto na schůzi Předsednictva KV dne 15. listopadu. Během tohoto hodnocení Píšek uvedl, že byl také krajským tajemníkem ještě ve 30. letech. Zajímavé na tom je, že vystřídal v této funkci již několikrát zmíněného Smetanu. Nepřímo při tom kritizuje právě Smetanovo vedení kraje. Zmínil se totiž, že Krajský výbor převzal po Smetanovi v katastrofálním stavu.¹³³

Rok 1948 byl v dějinách Komunistické strany a celého Československa přelomový. KSČ se stala nositelem statní moci. Spolupráce napříč Národní frontou již fungovala spíše jen na oko před veřejností. S těmito změnami se také začali opět více projevovat nespokojenci se Šlingovým vedením krajské stranické organizace. Zřejmě se domnívali, že zradikalizování politiky KSČ jim dopomůže k personální změně na pozici krajského tajemníka. Nicméně Šling se mohl stále opřít o přízeň stranického vedení, jako například v otázce Sedlákovy stížnosti na jeho osobu, kdy Gottwald dal celou věc prošetřit na krajské úrovni. Předseda strany zřejmě musel vědět, že Šling má v nejvyšších krajských orgánech strany pevnou pozici a že se kritikou bez větších problémů vypořádá. Naopak Šling využil radikalizace poměrů ve straně a ve státě k přidělení dosud nejvyšších trestů pro své odpůrce., tedy vyloučení ze strany. Ovšem je třeba říci, že v tomto období se nejednalo zase tak o výjimečný trest v jihomoravské komunistické buňce. Nicméně v prvních poválečných letech k takhle radikálním krokům proti svým kritikům Šling většinou netroufal přistoupit (například s výjimkou Josefovského). Takže změna poměrů v roce 1948 spíše Šlingovy pozice ještě více posílila.

Otázkou zůstává, proč se podrobněji v Krajském výboru neřešil také dopis Františka Smetany. Pravdou je, Smetanova stížnost nebyla natolik konkrétní. A Sedlák se oproti němu projevil také osobně na zasedání Předsednictva KV v druhé polovině dubna při schvalování

¹³³MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 30, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 15. listopadu 1948.

kandidátky do parlamentních voleb. Šling tedy byl nucen nějakým způsobem reagovat na Sedlákovy projevy kritiky již na této schůzi. Sedlák také stížnost sepsal přímo Klementu Gottwaldovi. Smetana poslal svůj dopis Ústřednímu výboru, kde mohli další vyšetření této kritiky stopnout Slánský nebo Švermová. Samotný Šling také neměl zřejmě ambici postavit se proti zasloužilému straníkovi a zároveň bývalému krajskému tajemníkovi Smetanovi. Obdobně jako tomu bylo při prověrci Františka Píška. Šling si pravděpodobně uvědomoval, že Smetana mohl jistě mít také stále své zastánce v jihomoravském kraji či na ústředí KSČ. Tedy za předpokladu, že se o Smetanově kritickém psaní vůbec dozvěděl.

6 Hledání nového třídního nepřítele v roce 1949

Jedním z významných momentů dalšího politického vývoje ve formujícím se východním bloku byl mezinárodní politický poměr Sovětského svazu k Jugoslávii. Ten se začal zhoršovat již na přelomu let 1947 a 1948. Vyostření těchto vztahů vedlo Informbyro v červnu 1948 k vydání rezoluce „O situaci v Komunistické straně Jugoslávie“, která obviňovala jugoslávské komunisty ze sektářství, nacionalismu, nedodržování demokratického centralismu apod. Rozuzlení této roztržky poté přišlo v listopadu 1948 druhou rezolucí Informačního byra „Komunistická strana Jugoslávie v moci špiónů a vrahů“.¹³⁴ Značné vyostření vztahů zemí východního bloku s Jugoslávií mělo za následek, že se zejména v Stalinových očích objevili noví skrytí nepřátelé a nová nepřátelská ideologie, tedy tzv. titoismus. Započalo zostřování třídního boje za socialismu. Nepřátele začínají komunisté hledat ve svých vlastních řadách. V Maďarsku byl dne 15. října 1949 popraven jeden z prvních vysokých funkcionářů komunistických stran ve Východní Evropě László Rajk. V Komunistické straně Československa se čím dál častěji mluvilo o agentech mezi spolustraníky a jejichmi funkcionáři. Rudolf Slánský zdůrazňoval toto nebezpečí na každé schůzce s vedoucími krajskými tajemníky.¹³⁵

Pronásledování režimních nepřátel propuklo nejdříve v regionech. Po nastolení komunistické nadvlády se vyšší i nižší straničtí funkcionáři stali neomezenými vládci. Mnohdy začali nezákonně pronásledovat nevinné občany, které leckdy také zadržovali a rozhodovali o jejich osudu. Tyhle metody se postupně dostávaly až také mezi členy KSČ. V lednu 1949 přišla Klementu Gottwaldovi anonymní stížnost členů KSČ právě na takovou aktivitu funkcionářů dvou okresů v Karlovarském kraji, kam se odebrala Komise stranické kontroly. Ta zjistila, že realita je ještě horší. Bylo například zjištěno, že některé straníky uvěznila vedoucí funkcionáři za pronesenou kritiku tamějšího stranického vedení. Tito čelní představitelé strany na Karlovarsku byli okamžitě zbaveni svých stranických funkcí. Více než dvě stě padesát straníků bylo disciplinárně vyšetřováno.¹³⁶

¹³⁴VYKOUKAL, Jiří, Miroslav TEJCHMAN a Bohuslav LITERA. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku: 1944-1989*. Str. 220-221

¹³⁵KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Str. 88.

¹³⁶Tamtéž. Str. 89-90.

6.1 Šling si vyřizuje účty

Sovětsko-jugoslávská roztržka a probíhající Rajkův proces se v roce 1949 rovněž projevíly v Krajském výboru KSČ v Brně. Na schůzích jeho Předsednictva se mnohem více začaly řešit personální otázky. I když už v předchozích obdobích se kádrová problematika řešila relativně ve velké intenzitě, tak v roce 1949 přece jen v o něco větší míře. Celkem často docházelo k vyhazování straníků z KSČ, třebaže jen na určitou dobu. Nicméně se zmíněnými praktikami v Karlovarském kraji se dění na Brněnsku nedá srovnávat. Tak k radikálním metodám se na jižní Moravě zatím nepřistupovalo.

Za zmínku stojí případ ze zemědělského závodu Lacrum. Mělo se jednat o hospodářský přestupek, nejmenování národní správy daného podniku a domlouvání stávky. Do případu měli být zapojeni jistí straníci Forman, Davídek a Staněk. Zajímavé na případu bylo, že ho Šling spojoval se Sedlákovou skupinou. Šling totiž vyžadoval na zasedání Předsednictva KV dne 7. března 1949 po Formanovi, ať vysvětlí jeho spojení se Sedlákem a Verostou a také jeho činnost z období Protektorátu. Šling si zřejmě případ spojil proto, že byl Sedlákem obviněn, že právě z Lacrumu si bere máslo mimo přidělový systém „na černo“. Šling si tedy tímto případem mohl vyřídít účty s dalšími osobami spojenými se Sedlákem. Forman své spojení se Sedlákem odmítal, ovšem nebylo mu to moc platné. Byl vyloučen ze strany natrvalo. Předseda KV Kapoun k tomu řekl: *„Je na uvážení, když funkcionář, který od strany dostane zodpovědné místo, když si dovolí pochybovat a poctivosti vedoucích soudruhů. Soudruzi, kteří vychovávají naše členstvo, jsou vzácné charaktery. Když někteří soudruzi, kteří utrpěli újmu na zdraví, když se museli léčit a když si koupí máslo, je to největší urážka, snažit se z toho udělat věc před veřejností a snažit se z toho udělat materiál pro nepřítele.“* Davídek dostal na této schůzi za vedení „černého fondu“ v podniku po přímluvě Kapouna pouze důtku. Staněk nebyl přítomen, tak byl jeho případ odložen.¹³⁷

Kapoun vlastně řešil celou záležitost vlastně za Šlinga. Ten se v této věci na schůzi kromě počátečního slova příliš neprojevoval, jak u něj bylo v této době běžné. Více se na schůzi angažovat zřejmě nechtěl, když se ho případ osobně dotýkal. Ovšem je velice pravděpodobné, že pověřil Kapouna, ať celou věc vyřeší. Také skutečnost, že Formanova kauza týkající se Šlingovy aféry s máslem dopadla jinak než u Davídka, nasvědčuje tomu, že se jednalo vyřizování účtů krajským tajemníkem. Forman totiž byl nekompromisně vyloučen ze strany

¹³⁷MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 21, inv. j. 31, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 7. března 1949.

vlastně za údajnou pomluvu funkcionářů strany. Davídek za delikt vedení nezaúčtovaných peněz obdržel pouze důtku. Tedy z dnešního pohledu za vážnější prohřešek. Jenomže Formanův případ se dotýkal přímo osoby Otto Šlinga a také se jednalo o druh ideologického provinění.

Ve dnech 7. až 8. května 1949 proběhla V. krajská konference. Na rozdíl od těch předchozích nastala změna na postu předsedy KV KSČ. Josef Kapoun byl totiž kooptován do funkce předsedy Kontrolní stranické komise při ÚV KSČ v Praze. Do křesla předsedy KV KSČ v Brně byl tedy navržen a nakonec i zvolen na konferenci Richard Vybíhal ze Zbrojovky, který zaujal místo po Kapounovi při vedení následujících zasedáních Krajského výboru a jeho Předsednictva.¹³⁸

Těsně před konáním V. krajské konference na jižní Moravě proběhla dne 23. dubna razie v Sekretariátu Krajského výboru KSČ v Karlových Varech pod záštitou ÚV KSČ. To následně dne 2. května 1949 vydalo rezoluci odsuzující diktátorské metody komunistických funkcionářů.¹³⁹ Krátce po V. krajské konferenci se tedy v Krajském výboru tato aféra také projednávala. Celou záležitost otevřel Šling svým referátem na plénu Předsednictva KV KSČ dne 16. května 1949. V rámci jeho řeči přečetl výše zmíněnou rezoluci ÚV k situaci v Karlových Varech a pokusil se jí porovnat s počínáním funkcionářů KV v Brně. Šling uvedl, že obecně se praktiky jako v Karlových Varech v Brněnském kraji nevykonávají a že Sekretariát v Brně nezneužívá svoji moc. Nicméně udává příklad z Moravan u Brna, kde měli dát tamější komunističtí funkcionáři podnět Sboru národní bezpečnosti k zatknutí osob, které nesouhlasili s kolektivizací. Rovněž uvedl situaci v Miroslavi, kde místní předseda OV KSČ měl mít výrazné diktátorské sklony. Dále k tomu uvedl, že jsou nejasnosti v brněnské Zbrojovce a ve Svitavách. Tyhle podle Šlinga ojedinělé případy měly být prošetřeny a případně někteří funkcionáři vyloučeni. Rovněž k celé věci řekl: *„Navrhuji, aby Předsednictvo schválilo usnesení a žádalo ústředí strany o přísnější zásah vůči zodpovědným funkcionářům. Ti si musí být vědomi, že když takovéto věci dělají, vylučují se ze strany*

¹³⁸MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 21, inv. j. 31, Zápisy schůzí Předsednictva KV KSČ Brno ode dne 14. dubna až do 5. prosince 1949.

¹³⁹KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Str. 90.

sami.¹⁴⁰ Poté na následující schůzi Předsednictva dne 20. května byla schválena k situaci v Karlových Varech rezoluce, kterou vypracovala Dubová.¹⁴¹

Šlingovo hodnocení událostí v karlovarské KSČ a srovnání se situací na jižní Moravě se jeví paradoxně. Samotný Šling byl totiž po svém nástupu několikrát kritizován právě za své diktátorské chování. Rovněž jeho žádost o přísnější tresty provinilcům zní rozporuplně vzhledem k jeho pozdějšímu zatčení. Nicméně to v roce 1949 ještě nemohl tušit. Jeho pozice byla v Krajském výboru dále silná.

O Šlingově postavení minimálně v Krajském výboru svědčí mimo jiné to, jakým způsobem se vypořádal s údajným Sedlákovým přívržencem Formanem. Krajský výbor v tomto případě vykonal Šlingovu vůli v čele s předsedou Kapounem. Ten dá se říct, že hrál při vypořádání se s Formanem důležitou roli, když vlastně zastoupil obviňovaného krajského tajemníka. Nicméně v roce 1949 už bylo takovéto jednání zcela běžné ve stranických strukturách. Rok 1949 byl také z hlediska Šlingova vedení příznačný uspořádáním květnové propagandistické akce *Mládež vede Brno*. Ta se konala ve dnech 13. až 15. května 1949.¹⁴²

V mocenském centru KSČ se Šling zatím těšil ze značné přízně. V nejvyšších kruzích KSČ byl považován za nejlepšího ze všech krajských tajemníků od roku 1948. V polovině roku 1949 měl instruktor ústředí KSČ ubezpečovat, že situace v Brně se nedá srovnávat s tou v Karlových Varech. Nicméně přece jen se začal projevovat odpor v řadách funkcionářů v kombinaci s jejich vlastními mocenskými ambicemi. Na přelomu roku 1949 a 1950 se však přece jen objevily pochybnosti o vedení brněnské KSČ v souvislosti s případem olomouckého krajského tajemníka Josefa Stavinohy. Dokonce měla být na stranickém ústředí navržena komplexní prověrka jihomoravského KV. To ovšem vedoucí Komise stranické kontroly Jarmila Taussigová odmítla a naopak navrhla prověřit v Pražském kraji buňku KSČ kvůli politice Antonína Novotného.¹⁴³

¹⁴⁰MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 21, inv. j. 31, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 16. května 1949.

¹⁴¹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 21, inv. j. 31, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 20. května 1949.

¹⁴²PERNES, Jiří. *Mládež vede Brno. Otto Šling a jeho brněnská kariéra (1945-1950)*. In: *Soudobé dějiny*. Str. 45.

¹⁴³KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Str. 93-94.

7 Šlingův konec v roce 1950

Rok 1950 byl pro Šlinga zlomovým pro něj ve špatném slova smyslu. Jeho mocenská pozice v Krajském výboru KSČ v Brně i ve stranickém ústředí v Praze slábla. Začaly se čím dál více hromadit stížnosti na jeho osobu a množily se jeho konflikty s krajskými i okresními funkcionáři. Proti Šlingovi již na jaře 1950 rostla v Krajském výboru kritika opozice zastoupená poslankyní Marií Syrovátkovou-Palečkovou a předsedou Ústředního národního výboru Bohumilem Ubrem. Syrovátková-Palečková obvinila Šlinga z diktátorských metod a používání pracovních postupů, které využívala Státní bezpečnost. Krajský tajemník šel do protiútoků a nařkl tuto poslankyni z „jugoslávské úchyvky“, nechal ustanovit zvláštní komisi na prošetření její činnosti a nechal jí sledovat bezpečnostními složkami. Nicméně za Syrovátkovou-Palečkovou se postavilo stranické ústředí v Praze, proto Šling od těchto opatření upustil.¹⁴⁴

7.1 Začátek konce

Pokud jde o Bohumila Ubra, tak ten se do roku 1950 profiloval spíše jako Šlingův spojenec v Krajském výboru. Vedoucí tajemník ho například prosadil Ubra v prosinci 1948 na post předsedy Ústředního národního výboru v Brně. Šling tedy v té době neměl zřejmě pochybnosti o Ubrově přízni.¹⁴⁵ Ten se však počátkem roku 1950 postavil proti krajskému tajemníkovi, když napsal na Šlinga rozsáhlou stížnost. Tu napsal s podporou řadových komunistů, dělníků a několika závodních organizací, především brněnské Zbrojovky.¹⁴⁶ Ubr však neskončil jen u tohoto dokumentu. Dále informoval ústředí o Šlingově počínání jako například koncem srpna 1950, kdy se sešel osobně se Slánským v jeho kanceláři za přítomnosti Köhlera a Baramové. Ubr při setkání potvrdil informace, které uvedl již v dopise.¹⁴⁷

¹⁴⁴KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Str. 94.

¹⁴⁵MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 30, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 30. prosince 1948.

¹⁴⁶KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Str. 94.

¹⁴⁷ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 48, Výpis poznámek Bohumila Ubra – rozhovor se Slánským.

Mezi tím se ovšem na jaře 1950 stále častěji objevovaly nespokojené hlasy ze strany spolustraníků či stranických organizací. K tomu měla také přispět Šlingova kritická vyjádření k sovětskému vedení a jeho politice a také na osobu oblíbeného básníka Vítězslava Nezvala při návštěvě sovětského divadelního sboru u krajského tajemníka ve vile.¹⁴⁸

Sílicí odpor proti Šlingovy a zhoršující se hospodářská situace v Československu, špatná situace brněnského průmyslu, nepovedená prověrka orgánů Komunistické strany ve Znojmě vedlo Komisi stranické kontroly k zahájení vyšetřování poměrů v jihomoravském Krajském výboru. Taussigová dne 13. května informovala Švermovou o situaci v Brně, konkrétně o „nedodržování stranické demokracie, organizačního řádu a potlačování kritiky“ v brněnském KV. Švermová naléhavě vybídla k okamžitému prošetření poměru v Brněnském kraji. Dne 23. května 1950 byl o rozhodnutí o tomto přešetření seznámen Krajský výbor v Brně.¹⁴⁹

O tři dny později se konalo plénum KV KSČ Brno, na kterém vystoupili někteří funkcionáři s referáty líčícími situaci v jednotlivých oblastech hospodaření Krajského výboru (např. zemědělství, průmysl, kádrová politika, propaganda apod.). Mělo se jednat spíše o menší konferenci řešící kritiku práce Krajského výboru KSČ a Otto Šlinga.¹⁵⁰ Pravděpodobně se jednalo o širší plénum KV KSČ, které se zabývalo kritickými názory spolustraníků. Na tomto zasedání se měli projevit jako jeden z nejkritičtějších hlasů funkcionáři z Okresního výboru KSČ v Blansku. V tomto období byl v čele Okresního výboru KSČ v Blansku další velice cílevědomý moravský politik Rudolf Barák. Blanenský okres patřil v roce 1950 významným odpůrcům Šlingova vedení KV. Za blanenský okres promluvil na výše zmíněné schůzi KV Pohovský. Mimo jiné uvedl: „*Průběh kritiky zanechal v blanenské delegaci dojem, že vedoucí tajemník KV KSČ soudruh Šling těžko přijímá kritiku.*“ Anebo dále řekl: „*[Blanenská] Delegace znovu podtrhuje bod ve své kritice, kdy poukázala na ovzduší krajského sekretariátu, které vytváří příznivou půdu pro výchovu pochlebníků a lidí nesamostatných, kteří postrádají každého pocitu vlastní důstojnosti a tím nemají nic společného s bolševismem.*“¹⁵¹ Také se měl vyjádřit ve smyslu, že by se měl

¹⁴⁸SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 188.

¹⁴⁹Tamtéž. Str. 188.

¹⁵⁰Dle rezoluce sepsané na OV Blansko zřejmě v srpnu či v září 1950, měla tato konference proběhnout již v dubnu 1950. ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 49, Kritika okresu Blansko.

¹⁵¹MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 7, inv. j. 17, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 26. května 1950.

Krajský výbor zaměřit na více pragmatickou politiku než, byly velké Šlingovy propagační akce, jako například Mládež vede Brno.¹⁵²

Tato vyjádření blanenského zástupce jasně ukazují, že jedním z hlavních problémů byla v očích funkcionářů OV Blansko osoba Otto Šlinga ve vedení Krajského výboru. Veřejné vystoupení proti Šlingovi na schůzích KV KSČ nebylo v především letech 1947 až 1949 zcela obvyklé, což dokresluje tehdejší pomalu stoupající „protišlingovskou“ náladu v kraji. Ta byla zřejmě povzbuzena předchozími případy z Karlových Varů a Olomouce. V případě blanenského okresu na to měl jistě svůj podíl také nástup Rudolfa Baráka do jeho vedení.

O výsledku Komise stranické kontroly, která prováděla vyšetřování KV KSČ Brno v polovině června, informovala Taussigová sekretariát ÚV KSČ dne 20. června 1950. Sekretariát jí nařídil, ať prošetření ukončí závěrečnou zprávou do tří týdnů. Ta nebyla nakonec sepsána, výsledkem byl pouze shromážděný materiál. Přesto dne 15. července 1950 proběhlo zasedání na Sekretariátu ÚV KSČ za přítomnosti delegace Předsednictva KV KSČ Brno v čele s Otto Šlingem. Brněnští funkcionáři postupně reagovali na nashromážděnou kritiku od Taussigové. Závěry vyšetřování napadli jako „jednostranné a zavádějící“ a tvrdě výsledky přešetření Komisei stranické kontroly odsoudili. K funkcionářům z brněnského KV se připojili také straníci ze Sekretariátu ÚV KSČ, kteří označili závěry Komise jako pomluvy a nepodložené klepy. I když schůze přece jenom ukázala také vážné nedostatky v organizační práci KV v Brně, tak se na ní jednotliví zástupci nedokázali dohodnout o dalším postupu.¹⁵³ Šling tak ještě ukázal svůj mocenský kredit. Většina funkcionářů z Předsednictva KV KSČ stála zřejmě ještě pořád při něm (aspoň na první pohled). V ústředí KSČ mohla zakročít Švermová, přestože nejdřív naléhala na rychlé vyšetření případu. Vazby na brněnského tajemníka zřejmě dále udržovala. Šling tedy přečkal zatím nejvážnější krizi.

¹⁵²SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 189.

¹⁵³Tamtéž. Str. 189.

7.2 Stále nespokojené Blansko

Další rána pro Šlinga přišla v podobě další kritiky od stále nespojených funkcionářů z OV KSČ Blansko, která přišla na zasedání zástupců z okresních výborů na plénu KV KSČ ve dnech 12. až 13. srpna 1950. Právě blanenští straníci byli nejvíce kritičtí k osobě Otto Šlinga, nebyli však jediní. Blanenští komunisté kritizovali Šlinga mimo jiné, že jednal se zástupci podniků bez vědomí příslušných okresních výborů. Při návštěvách podniků se setkával pouze s jejich řediteli, ale na představitele jednotlivých závodních organizací neměl čas. V okresech docházelo k příliš časté fluktuaci vedoucích tajemníků. Klíčové posty nebyly obsazovány podle schopností. Potom Šlinga kritizovali obecně za špatnou komunikaci s okresy, neefektivní kádrovou politiku a diktátorské jednání.¹⁵⁴ Obdobně, i když méně radikálně, Šlinga a Krajský výbor podrobily kritice další okresní organizace či závody. Byly mezi nimi například OV Brno II, OV Brno IV a OV Zbrojovka a další.¹⁵⁵

Nejhlasitější byli však právě blanenští komunisté. O tom svědčí bezprostřední reakce některých Šlingových zastánců. Zřejmě nejbarvitěji vystoupil Hykl, který Okresní výbor v Blansku nařkl z „elegantního“ výkupu obilovin a z toho plynoucího uspokojení či dokonce zpychnutí jeho představitelů. Z toho podle Hykla vyplynul nedostatečně prováděný třídní boj na vesnicích na Blanensku. Hykl se také razantně zastal samotného Šlinga: *„Já jsem Krajský výbor poznal, jsem zde tři čtvrtě roku.[...] Měl jsem na soudruha Šlinga vztek, že jsem se tam [k němu] dlouho nedostal. Když se však podíváte na jeho program, kolik má rozhovorů a když jsem ho potkal a hovořil se mnou, poklepal mě na rameno. Tu bych zase za něho vše dal. Nevidíme však na KV málo koho [někoho dalšího], který by z tak lidského hlediska vyřizoval věci a nevidíte, že by tam [u Šlinga] byla úchylka.“* Referát jednoho se zástupců některého z okresních výborů reagoval na Šlingovi zastánce slovy: *„Tito soudruzi vystoupili po kritice soudruha z Blanska, aby obhajovali Předsednictvo kraje neb některé jeho členy. Zdá se nám to být příliš bolestinské.[...] Nevím, jak na koho působilo vystoupení soudruha Hykla, když řekl, že jak mu soudruh Šling poklepal na rameno, že by pro něj skočil do ohně. Máme za to, že krajského tajemníka má naše organizace posuzovat podle práce, jak obhajuje politiku*

¹⁵⁴SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 190; MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 7, inv. j. 17, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 12. - 13. srpna 1950.

¹⁵⁵MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 7, inv. j. 17, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 12. - 13. srpna 1950.

strany a jak jí naplňuje a ne podle nějakého poklepání na ramena.¹⁵⁶ Jak je vidno tak diskuse na tomto dvoudenním zasedání bylo plně vášní. Samotný Šling se vyjadřoval spíše k obecné hospodářské politice strany v kraji než ke konkrétním případům.

Na kritiku své osoby zareagoval až na další schůzi KV KSČ, která se opět uskutečnila za účasti funkcionářů z jednotlivých okresů dne 26. srpna 1950.¹⁵⁷ Na tomto zasedání již Šling reagoval na konkrétní připomínky jednotlivých okresů. Objevila se také názorová pře mezi Emanuelem Baršou a Šlingem. Jak jsem již výše zmínil, Barša byl spojován již v roce 1946 s kritikou KV a Otto Šlinga. To mu také krajský tajemník připomněl: „*Jestli myslí soudruh Eman Barša, že vystřelil svůj prach v kritice kraje v roce 1946, je to smutná věc. Nežádáme hnidy, jak zde říkal, ale podívej. [Například] Soudruzi z Hustopečska vyjasňují věci, které ukazují chyby a myslím, že je vysvětlíme. Tehdy v roce 1946 kritika byla částečně oprávněná, ale špatně vedena. Nebyla to kritika na fóru orgánu strany a dostala se na KV až po nejrůznějších poradách po stranách a ve skupinách. Svou kritikou jste potom straně strašně pomohli. Pomáhalo, když jste mi ukázali špatné chování, že jsem třískal do stolu a špatně jednal*“¹⁵⁸ Jak je vidno, Šling zřejmě zaujal umírněnější postoj nejspíše pod tíhou předchozích stížností. Nyní dokonce požadoval od okresů kritičtější pohled na KV i na svou osobu. O jeho smířlivějším náhledu na věc svědčí také jeho vyjádření: „*Chtěl bych nakonec říci stran výpovědi funkcionářů, znají-li soudruzi naše chyby, mají nám je vytknouti konkrétně a jasně. Co si máme vzít za fakta, když řekne soudruh, že se soudruzi dělníci bojí Šlinga. Musíme znáti skutečnosti. Když mluvím, znám jen, že soudruzi se mnou diskutují a já ten strach nezjišťuji. Je třeba říci, že soudruh Šling působil na ně tak a tak a že se ho bojí.*“¹⁵⁹ Tato Šlingova póza se podobá té z let 1945 a 1946, kdy ještě neměl tak pevnou pozici v KV. Ani tehdy se na oko nebránil kritice, i když už tehdy byli někteří odpůrci trestání mírnějšími tresty než v následujících letech. V srpnu 1950 už si každopádně nemohl dovolit někoho za tuto aktivitu potrestat.

Členy blanenské okresní organizace, však plénum KV KSČ z poloviny srpna neuspokojilo. Šlingovo přijetí některých kritických hlasů jim přišlo jako nedostatečné. Proto napsali

¹⁵⁶MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 7, inv. j. 17, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 12. - 13. srpna 1950.

¹⁵⁷SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 190.

¹⁵⁸MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 7, inv. j. 17, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 26. srpna 1950.

¹⁵⁹SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 191; MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 7, inv. j. 17, Zápis schůze KV KSČ Brno ze dne 26. srpna 1950.

pravděpodobně koncem léta či počátkem podzimu 1950 rezoluci kritických připomínek k vedení Krajského výboru KSČ v Brně, konkrétně k osobě Otto Šlinga. Blanensští straníci si stěžovali na nedostatečnou sebekritiku krajského tajemníka bez „bolševické upřímnosti“, na jeho „uhlazování kritiky“ během prověřování brněnské krajské organizace na jaře 1950 a také samozřejmě na jeho charakterové a osobnostní kvality. Komunisté z Blanska také poukázali na to, že nedůvěra v závodech se po prověrkách ještě měla více prohloubit. Šling měl tuto nedůvěru ospravedlňovat tím, že v nich měli působit neuvědomělí straníci či dokonce nepřátelé strany. Ovšem toto tvrzení dementovali právě blanensští s tím, že tito členové strany v závodech jsou právě naopak čím dál více uvědomělí. V této písemné kritice je také napřímo napsáno: „Doporučujeme předložení této resoluce širšímu krajskému aktivu a rovněž její zaslání na ÚV KSČ se žádostí, aby bylo projednáno odvolání vedoucího tajemníka KV KSČ poslance soudruha O. Šlinga z brněnského kraje.“¹⁶⁰

Z daného dokumentu není jasné, komu nakonec byl zaslán a ani přesné datum jeho sepsání. Nicméně měl být zaslán na KV i ÚV KSČ. V této době se také již nejednalo o výjimečnou stížnost na takové úrovni a také proto není příliš překvapující, že byla tak radikální. Blanenský okres tak svou aktivitou ne malou měrou zřejmě také přispěl k samotnému zatčení krajského tajemníka, jelikož už jeho pozice v KSČ začínala být kriticky oslabená.

Taussigová a Komise stranické kontroly se rovněž nevzdávaly zvrácení situace v Brněnském kraji v neprospěch Šlinga. Mezi tím k této snaze přidal bývalý předseda KV KSČ Brno a tehdejší předseda Komise stranické kontroly Josef Kapoun se svým dopisem adresovaným Rudolfu Slánskému, ve kterém referoval o vážné situaci v Brněnském kraji.¹⁶¹ K Šlingovi se tedy obrátil zády další z jeho spojenců z jihomoravského Krajského výboru. Kapoun jako předseda Komise stranické kontroly byl určitě seznámen s výsledky jejího vyšetřování a tak zřejmě vycítil, že je zapotřebí vybrat si správnou stranu.

Rudolf Slánský nechal po těchto událostech zřídit zvláštní komisi, kterou vedl Josef Frank. Ta měla do měsíce prověřit závěry Komise stranické kontroly. Členka zmíněné zvláštní komise Anna Baramnová nakonec oznámila dne 16. srpna 1950 Sekretariátu Ústředního výboru KSČ, že vyšetřovaná Komise stranické kontroly ve věci poměrů v KV KSČ v Brně

¹⁶⁰ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 49, Kritika okresu Blansko.

¹⁶¹SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 189.

bylo správné. Sekretariát neměl v úmyslu celou záležitost vyhrotit, proto požádal Šlinga o podání vysvětlení. Ten tak písemně učinil dne 9. září 1950.¹⁶²

7.3 Ubr – zrádce tajemníka

Před tím však mělo dne 31. srpna 1950 dojít k již zmíněné schůzce Ubra se Slánským. Ubr také podpořil závěry vyšetřování Komise stranické kontroly. Podle Ubra se měly ještě problémy na KV KSČ v Brně ještě prohloubit. Dále Slánskému měl sdělit, že je v Brně stále dost zastánců krajského tajemníka. Ovšem více mělo být v jihomoravském kraji Šlingových odpůrců. Podle Ubra měl Šling od června 1950 prodělat jistý vývoj a měnil své stanovisko. Po zahájení intervence ze strany Komise stranické kontroly měl být Šling podle Ubra velice dotčen a zdrcen. Zároveň měl prohlásit, že nastoupí do nějaké fabriky ke stroji, aby dokázal, že není nepřítel. Z téhle kající role měl postupně přecházet k ospravedlňování, až dospěl k nepřátelskému postoji proti Komisi a proti jeho odpůrcům. Například měl slovně posílat Rudolfa Baráka do vezení apod. Měl se také veřejně hádat se samotným Ubrem ohledně stranické kádrové politiky a situace ve Zbrojovce. Šling měl tvrdit, že se v tomto závodě jednalo o akce „nepřítele“. Dle Ubra také již se Šlingem nebylo možné nalézt kompromisy. Ubr uvedl i další obdobné důvody, proč nebylo možné se Šlingem již dohodnout. Předseda Ústředního národního výboru, také vysvětloval Slánskému, proč se neozval s kritikou namířenou proti Šlingovi již dříve: „*Věřili jsme ve Šlinga, protože tento dovedl oklamat i soudruha Gottwalda, který mu při stížnostech soudruhů projevil důvěru. Jakékoliv kroky, podniknuté proti Šlingovi, byly i hned z jeho strany označovány za frakční práci. Strana i soudruzi v roce 1945 a dříve nebyli na takové výši politického uvědomění jako dnes. Strana, jak již řečeno, povyrostla.*“¹⁶³

Ubr také mluvil o vlivu krajského tajemníka na Předsednictvo KV, kde jsou funkcionáři Šlingem dosazení nebo zastrašení. Rovněž se zmínil o špatném Šlingově hospodaření a nátlakové neefektivní hospodářské politice apod. Ubr také měl před Slánským zhodnotit Šlingovy charakterové vlastnosti, kdy ho popisoval jako schopného individualistu s „buržoazním“ původem a mentalitou. Také o Šlingovi mimo jiné uvedl: „*Slibuje – lže. Je*

¹⁶²SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 189.

¹⁶³ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 48, Výpis z poznámek Bohumila Ubra ze schůzky s Rudolfem Slánským ze dne 31. srpna 1950.

bez obliby v dělnické třídě, nesrostl s dělnickou třídou, nechápe její mentalitu, nežije jejím životem. Hlavním cílem jeho práce, jeho činnosti, jsou jeho osobní, materiální, individuální cíle. [...] Mluví o straně a o dělnické třídě, když vyžaduje úkoly. Výsledky a úspěchy se však chlubí sám. [...] Rozestavuje kádry jemu oddané a poslušné, vnucuje svou vůli druhým.“¹⁶⁴

Slánský Ubrovi měl odpovědět v tom smyslu, že Šlingovy metody jsou nepřípustné a že tento případ bude řešit jindy a jinde. Přítomný Köhler řekl Ubrovi, aby pokračoval v jeho práci v KV či UNV a aby předstíral, že se nic neděje, že se celá věc stále ještě prošetřuje.¹⁶⁵

Ubrův pohled na Šlingovo působení KV KSC v Brně je zajímavý z toho pohledu, že tento funkcionář byl součástí Krajské výboru již od roku 1945. Znal tedy Šlinga a jeho práci přímo z „místa činu“. Nejednalo se o straníka z okresu či závodu, ale přímo z krajského vedení. Takže z jejich společného pětiletého působení ve výboru znal Šlinga zřejmě velice dobře. Ubr patřil k jedněm ze Šlingových lidí, a to podle toho, jak se projevoval na schůzích orgánů KV. Ubr samotný to také nepopírá ve svém rozhovoru se Slánským. Tak co tedy vedlo Ubra, že se již počátkem roku 1950 změnil na Šlinga názor a pokračoval v tomhle trendu do zatčení krajského tajemníka? Mohl opravdu ideologicky procitnout, jak měl sám tvrdit u Slánského? Ubr nepopíral, že Šlingovi z počátku věřil, respektive v ústřední vedení KSC v čele s Gottwaldem. Mohl však postupem času svou víru v krajského tajemníka ztrácet zvláště po několika stížnostech na KV od roku 1945. Nebo se mohlo jednat o Ubrův chladnokrevný politický kalkul, když viděl události v Karlových Varech a Olomouci. Stejně jako to mohla být varianta u Josefa Kapouna, který ovšem na rozdíl o Ubra již působil místo v KV v Komisi stranické kontroly. Těžko najít Ubrovy pravé motivy, ovšem Šlingovo zatčení a následující čistky přežil a působil pak dále ve funkci předsedy Ústředního národního výboru v Brně. Stejně tak Kapoun přežil toto období bez větší újmy.

Během září 1950 se do Brna vypravili Bruno Köhler, Anna Baramová a František Prachař kvůli ověření podaných stížnosti na osobu krajského tajemníka a Krajský výbor KSC. Z tohoto vyšetřování sepsal Köhler resoluci s názvem *O chybách a pracovních metodách při provádění kádrové politiky Krajského výboru strany v Brně*. Podlé tohoto dokumentu se nemělo počítat s potrestáním Šlinga, kritika v něm byla totiž zaměřená na Krajský výbor jako celek. Šling však měl být přemístěn do jiného kraje. To ostatně měl sám žádat, když dne 26. srpna na schůzi KV obhajoval své chyby. Jeho argumentem bylo, že byl v Brně již dlouhou

¹⁶⁴ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti, sign. MNB 10, podsvazek k vyšetřovacímu spisu k osobě Otto Šlinga, část 48, Výpis z poznámek Bohumila Ubra ze schůzky s Rudolfem Slánským ze dne 31. srpna 1950.

¹⁶⁵Tamtéž.

dobu a práce v brněnském KV se změnila v rutinu, která nevyhnutelně přinášela nedostatky. Otto Šling se však změny působiště v rámci KSČ již nedočkal. Po skončení oslav Dne Československé lidové armády dne 6. října 1950 náhle zmizel. Byl zatčen Státní bezpečností a umístěn do ruzyňského vězení v Praze.¹⁶⁶

Rok 1950 byl odlišný od těch předchozích především ztrátou mocenských pozic Otto Šlinga v Brněnském kraji a také na ústředí Komunistické strany Československa. Zřejmě to bylo ovlivněno celkovou atmosférou ve straně, když se všude hledal vnitřní nepřítel. Značný vliv mohly mít také aféry v Karlových Varech a Olomouci, kde vedoucí funkcionáři měli zneužívat svého postavení v daných krajích. Proti Šlingovi se obrátili také lidé, co patřili dosud mezi jeho spojence. Jednalo se o bývalého předsedu KV KSČ v Brně Josefa Kapouna a předsedu Ústředního národního výboru Bohumila Ubra. V ústředí se pod politickým nátlakem z jihomoravského kraje a také pod nutností najít vnitřního nepřítele ve straně změnila situace. Švermová a Slánský již nad Šlingem nadrželi ochrannou ruku. Také z těchto důvodů došlo k zatčení Otto Šlinga v počátku října 1950.

¹⁶⁶SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Str. 191.

8 Závěr

Poválečné působení Otto Šlinga v Krajském výboru KSČ v Brně bylo ovlivněno především rozhodnutím v nejvyšších patrech Komunistické strany Československa. Tam se totiž rozhodlo o tom, že právě Šling bude dosazen do funkce brněnského krajského tajemníka. Do této funkce však podle organizačního řádu KSČ musel být také potvrzen nejvyšší krajskou organizací, což byl v tomto případě I. krajský sjezd KSČ. I když se jednalo ve většině případů v dějinách KSČ spíše o formální záležitost. Ve Šlingově případě šlo dle mého názoru o více zásadní krok. Otto Šling totiž nepocházel z Brna a ani nepůsobil v domácím druhém odboji jako řada dalších straníků působících v té době v jihomoravském kraji. Náтура obyvatel Brna a jižní Moravy se již v té době mnohdy vyznačovala silným regionálním patriotismem. To ostatně potvrdil také jeden z předchozích předválečných krajských tajemníků František Píšek, který pocházel z Čech. Píšek se vyjádřil při prověrkách v roce 1948 k této věci takto: „*Brno jsem znal a věděl, že zde existují „čížci“ [hanlivě Češi] a že Čechy končí v České Třebové. Musel jsem počítat s tím, že najdu zde dosti nedůvěry.*“¹⁶⁷ Tento faktor šel jistě těsně po válce na druhou kolej z důvodu nenávisti k německým okupantům. Přesto však mohl sehrát jistou roli, i když Šling pocházel „pouze“ z české části vysočiny od Pelhřimova.

Navíc se psal rok 1945, kdy se Komunistická strana snažila získat, co nejvíce členů. Nemohla tedy v tomto období uplatňovat demokratický centralismus v nějaké radikální podobě jako před válkou či po únoru 1948. I když se doba těsně po osvobození vyznačovala radikalismem a levicovým prosovětským idealismem ve většině československé společnosti, tak by diktátorské metody nové strany mohly odradit od vstupu do hnutí. Přesto všechno však Šling nakonec na I. krajské konferenci získal důvěru delegátů a byl schválen ve funkci krajského tajemníka KV KSČ Brno.

Šling v prvních dvou letech svého působení v KV pomalu získával mocenské postavení. Především tak činil za pomoci dosazování svých kádrů a podpory z vedení KSČ. V jihomoravském kraji vládla stále u části komunistů nedůvěra vůči novému vedení KV. Bylo to jednak způsobeno výše zmíněnými důvody, ale také nesouhlasem s novou umírněnější politikou KSČ na republikové úrovni. Českoslovenští komunisté se totiž rozhodli pro

¹⁶⁷MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560), kart. č. 20, inv. j. 30, Zápis schůze Předsednictva KV KSČ Brno ze dne 15. listopadu 1948.

pomalejší cestu k získání moci ve státě pomocí spolupráce v lidově demokratickém zřízení, tedy v omezené demokracii v systému Národní fronty. To znamenalo, že oproti předválečným letům, komunisté spolupracovali s demokratickými stranami v tomhle modelu koaličního uskupení. Tímto způsobem KSČ chtěla demokratickou cestou získat vliv a zároveň zalíbit se co nejvíce lidem. Někteří komunisté na Brněnsku začali zejména v roce 1945 rozlišovat straníky na „mladé“ a „staré“. Toto rozdělení zmiňovali především komunisté z té druhé skupiny. Šlinga považovali za „mladého“. Bylo tedy z již uvedených důvodů. Nebyl z jižní Moravy. Neúčastnil se domácího druhého odboje. Prosazoval novou politiku strany. Zvláště ten poslední důvod však Šlingovi zřejmě pomohl k prosazení své osoby v KV. Umírněnější politika byla totiž v zájmu nejvyššího vedení KSČ. Zřejmě také proto byl schválen do funkce na I. krajské konferenci a také proto ho mimo jiné podpořil Klement Gottwald při řešení stížnosti zasloužilého straníka Františka Smetany a funkcionáře z OV KSČ Juliánov Ludvíka Uhlíře. Pro stížnosti na Otto Šlinga bylo ve většině případů příznačné, že byly posílány přímo vrcholným představitelům strany. To mohlo být sice pro Šlinga nepříjemné. Jenže v situaci, kdy ho vedení KSČ podporovalo, mohl tyto situace využívat ve svůj prospěch. S obcházením Krajského výboru při podávání kritických dopisů na vedoucího tajemníka a obecně práci KV se totiž nelíbilo ani jeho ostatním členům. Šling tak v KV mohl získávat jednoduše podporu. Zasloužilí komunisté měli odpor k nově zavedeným pořádkům také zřejmě z osobních pohnutek, když se mohli obávat o své vlastní pozice v KSČ.

Ve volebním roce 1946 byl Šling už v takové pozici, že se dokázal vypořádat se svými odpůrci pomocí krajských orgánů KSČ, jako bylo například Předsednictvo KV KSČ. Zbavil se tak kupříkladu Otakar Josefovského vyloučením z KSČ. Ovšem pro ukázkou síly přece jenom pozval na schůzi KV Rudolfa Slánského, aby se na ní vyřešily všechny do té doby podané stížnosti.

Pověstným Rubikonem byly v roce 1946 pro KSČ a vlastně celé Československo parlamentní volby. V těch v jihomoravském volebním obvodu komunisté zvítězili. Ovšem v samotném Brně utrpěli porážku od národních socialistů. Zajímavé na těchto volbách bylo, že Šling odmítal být napsán na tehdejší komunistickou volební kandidátku. Zřejmě tak činil ze své vypočítavosti. Věděl, že vlivné funkce byly zejména v samotné KSČ. Navíc odmítáním eventuálního poslaneckého mandátu získal sympatie u spolustraníků v KV. Navíc post poslance na první pohled přitahuje také nežádoucí pozornost. To se projevilo například v další stížnosti Františka Smetany z roku 1948, ve které obvinil Šlinga s hromaděním funkcí právě ve spojení s funkcí poslance.

V letech 1947 až 1949 byl Šling zřejmě na vrcholu své moci na jižní Moravě. Když se objevila nějaká další stížnost, tak Šlinga podrželo komunistické vedení v Praze nebo se s jeho autory vypořádal vyhazovem ze strany. K tomu Šlingovi mohla napomoci změna politického kurzu KSČ v polovině roku 1947 a také únorový převrat v roce 1948. Obojí znamenalo vyostření komunistické strategie proti ostatním tehdejším stranám, ale také k upevnění disciplíny uvnitř KSČ. Sice v tomto období docházelo k masivním náborovým akcím, ale zároveň například k celostraničné prověrce na podzim 1948. Tyto akce Šling využíval pro svou kádrovou politiku v kraji.

V roce 1948 se objevila Sedláková stížnost na osobu Otto Šlinga, která byla velice konkrétní. Šlinga opět podržel Gottwald, když jí předal Krajskému výboru v Brně a zřejmě jí více neřešil. Celá záležitost se podrobně řešila na Předsednictvu KV KSČ. A nakonec padly exemplární tresty, tedy zejména doživotní vyloučení z KSČ. Tento případ jen dokazuje, jakou měl tehdy Šling v kraji moc. Následky tohoto případu se řešily ještě v roce 1949, kdy byl obviněn další údajný Sedlákův příznivec Forman.

V roce 1948 bylo zajímavé, že se podrobněji neřešila kritika ze strany Františka Smetany. Mohlo jít o Šlingovy obavy z jeho autority v kraji a také u vedení KSČ. Tomu nasvědčovala například prověrka Františka Píška, který střídal ve funkci vedoucího tajemníka právě Smetanu v období První republiky. Píškovo prověřování na Předsednictvu KV bylo totiž ze strany Šlinga poměrně mírné oproti jiným funkcionářům. Šling tedy mohl mít respekt z jeho předchůdců na postu krajského tajemníka. Mohl si uvědomovat, že na dobu jejich úřadování, mohlo vzpomínat stále dost komunistů v kraji.

Brzy však měla přijít změna díky mezinárodně-politickému vývoji. V roce 1948 totiž propukla sovětsko-jugoslávská roztržka. To znamenalo, že přibyl nový nepřítel v podobě vyznavačů Titova režimu. Začalo se pátrat po novém nebezpečí uvnitř komunistických stran. V Komunistické straně Československa to byly v roce 1949 případy z Karlových Varů a z Olomouce. V této napjaté atmosféře plné nejistoty započal Šling ztrácet podporu ve vedení KSČ a současně se začaly objevovat nové nespokojené hlasy uvnitř krajské komunistické organizace. Šling postupně ztrácel příznivce ve vlastních řadách jako v případě Kapouna a zejména Ubra. Nejhlasilějšími odpůrci Šlinga v Brněnském kraji se stala závodní organizace Zbrojovky a zejména Okresní výbor v Blansku. Co se týče blanenské organizace, tak se

domnívám, že jedním z hlavních důvodů jejich stoupajícího odporu byl nástup Rudolfa Baráka do jejího čela. Jednalo se totiž také o velice ambiciózního politika, jak se později také potvrdilo. Také samotný Šling měl Baráka v slabší chvíli slovně posílat do vězení.

Kritika na krajské úrovni KSČ na osobu Otto Šlinga příliš neměnila. Většinou měla stejné či podobné rysy. Nejčastěji se Šlingovi vyčítala jeho výbušná a diktátorská povaha, prospěchářství, individualismus, nepotismus a špatná komunikace v rámci nižších stranických organizací na jižní Moravě. Vzhledem k tomu, že se tyto argumenty často opakovaly, tak zřejmě není důvod nevěřit tomu, že Šling opravdu v rámci svého vedení KV KSČ takový byl. Ovšem vzhledem k případům Olomouci a zejména v Karlových Varech, tak Šling nebyl zdaleka jediný. V Karlových Varech navíc k dosažení svých cílů tamní funkcionáři nechali zavírat své odpůrce, což Šling nepraktikoval. Nicméně bezpečnostní složky začal také využívat například ke sledování svých oponentů. Nebyl to ovšem důvod k jeho zatčení a později k popravě. To potvrdily také vyšetřování Komise stranické kontroly v srpnu 1950 a také zvláštní komise v čele s Köhlerem vyslané do Brna v září 1950. Komise stranické kontroly došla k závěru, že Šling opravdu nepracuje v KV, jak by měl. Ovšem jako trest pro krajského tajemníka přišlo pouhé sepsání vysvětlujícího dopisu. Köhlerova komise uznala opodstatněnost stížností, nicméně jí aplikovala na celý Krajský výbor v Brně a ne na osobu Otto Šlinga. Ten měl být přemístěn do jiného kraje.

Z tohoto pohledu není zcela jasné, proč byl zatčen zrovna Šling, když v některých krajích se děly obdobné věci. Nicméně stížnosti z jeho působení v Krajském výboru KSČ mu rozhodně při vyšetřování a souzení jeho osoby příliš nepomohly, spíše naopak. Přitahovaly pozornost již při jeho vedení KV KSČ. Stejně jako jeho minulost interbrigadisty ze Španělska a exilového západního komunistického odbojáře.

Při sepisování práce jsem narazil na další zajímavé okolnosti Šlingova působení v KV KSČ Brno a také týkající se jeho zatčení. Ovšem přesahovaly rámec této práce. Velice zajímavé dokumenty se nacházejí v Šlingově vyšetřovacím spisu. Jednalo se například podsvazek věnující se jen Šlingově manželce Marian nebo další věnující se pouze jeho pobytu ve vězení. Ovšem jedním z nejzajímavějších materiálů dle mého je operativní podsvazek mapující komunikaci mezi příslušníky StB krátce po Šlingově zatčení, kde je leckdy patrná jejich překvapená reakce. Ve spisu se také objevuje záležitost Šlingova dědictví, konkrétně převzetí podniku Bratři Šlingové. Jednalo se o továrnu na kartáče a štětky v Šlingově rodišti

v Nové Cerekvi. Zde by bylo zajímavé probádat Šlingův postoj ke znárodnění a zaváděním závodních organizací a vůbec jeho ideologický vývoj, když si on sám nárokoval podíl v továrně a další výhody z toho plynoucí.

V práci se také objevily zajímavé osobnosti v souvislosti se Šlingovou osobou jako například František Píšek, František Smetana, Bohumil Ubr a zejména Rudolf Barák atd. Další bádání ohledně těchto historických momentů či osobností ze Šlingova prostředí, by snad mohly v budoucnu přinést odpovědi, proč byl vybrán zrovna Šling. Tedy když pomínu jeho minulost a argumentaci ve vykonstruovaném procesu se Slánským. Zarážející také je, že se jednalo o funkcionáře, který byl vedením KSČ nejvíce za svou práci v kraji chválen. Ústřední orgány KSČ jsem prostřednictvím fondů Národního archivu neprobádal, jelikož tak učinila již přede mnou řada historiků jako například Karel Kaplan a další. Jisté informace by zajisté mohlo přinést probádání ruských archivů. Protože vyšetřování Otto Šlinga měli jako řadu věcí pod kontrolou sovětských poradců. A impuls k hledání vnitřního nepřítele také přišel právě ze Sovětského svazu.

Problematika týkající se osoby Otto Šlinga tak nebyla z daleka ještě vyčerpána a nadále čekají na další probádání. Stejně tak jako s tím související další témata regionálních organizací Komunistické strany Československa a politických procesů.

9 Prameny

Archiv bezpečnostních složek České republiky:

ABS, sbírka Ministerstvo národní bezpečnosti (MNB)

Moravský zemský archiv v Brně:

MZA, fond KSČ - krajský výbor, Brno (G 560)

Publikované prameny:

Organizační řády schválené XIII. sjezdem čs. sociálně demokratické strany (levice) v září 1920, slučovacím sjezdem KSČ v říjnu-listopadu 1921, VIII. sjezdem KSČ v březnu 1946. 1. vyd. Praha: Rudé právo, 1955. Vysoká stranická škola při ÚV KSČ. Studijní materiály katedry výstavby strany.

Periodika:

Rovnost: list sociálních demokratů českých, 1945-1950.

10 Literatura

ANEV, Petr a Matěj BÍLÝ. *Biografický slovník vedoucích funkcionářů KSČ (1921-1989)*. Praha: Academia, 2018.

DOUBEK, Bohumil. *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu PČR, 2002.

FRANĚK, Otakar a Taťána DRYBČÁKOVÁ. *Šli před námi: životopisné medailónky zaslužilých předválečných členů Komunistické strany Československa v Jihomoravském kraji*. 1. vyd., Brno: Blok, 1981.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka, JANÁK, Jan a DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích: od počátků státu po současnost*. 1. vyd., Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005.

CHLEVNJUK, Oleg Vital'jevič. *Stalin: nový životopis*. 1. vyd., Praha: Paseka, 2016.

KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha: Mladá fronta, 1993. Archiv.

- KAPLAN, Karel. *Pět kapitol o Únoru*. Brno: Doplněk, 1997.
- KAPLAN, Karel. *Zpráva o zavraždění generálního tajemníka*. Praha: Mladá fronta, 1992. Archiv.
- KAŠKA, Václav. *Neukáznění a neangažovaní: disciplinace členů Komunistické strany Československa v letech 1948-1952*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014.
- KOVAŘÍK, David. *Krajský akční výbor Národní fronty v Brně a jeho role při upevňování komunistického režimu na jižní Moravě v roce 1948*. In: *1948: únor 1948 v Československu: nástup komunistické totality a proměny společnosti*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2011, str. 103-110.
- PEHR, Michal. *Zápas o nové Československo 1939-1946: válečné představy a poválečná realita*. Praha: NLN, 2011. Knižnice Dějin a současnosti.
- PERNES, Jiří. *Mládež vede Brno. Otto Šling a jeho brněnská kariéra (1945-1950)*. In: *Soudobé dějiny*. Roč. 11, č. 3 (2004), str. 45-60.
- RUPNIK, Jacques. *Dějiny Komunistické strany Československa: od počátků do převzetí moci*. Vyd. v tomto překladu 1. Praha: Academia, 2002.
- SLABOTINSKÝ, Radek. *Otto Šling - pokus o politický portrét komunistického funkcionáře*. In: *Bolševismus, komunismus a radikální socialismus v Československu*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny Sv. 4, 2005, str. 177-198.
- SVOBODA, Libor. *Vyšetřovací spis Státní bezpečnosti*. In: DOUŠEK, Roman a kol. *Archivní prameny v etnologickém výzkumu I*. Vyd. 1., Brno: Masarykova univerzita, 2014. Etnologické příručky; 6., str. 177-198.
- ŠVERMOVÁ, Marie. *Vzpomínky*. Praha: Futura, 2008.
- VYKOUKAL, Jiří, Miroslav TEJCHMAN a Bohuslav LITERA. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku: 1944-1989*. Praha: Libri, 2000. Historická řada.